

M. A. Akşit Koleksiyonundan

Yorum

6

Farkındalık Ekonomisi- Ekonomik Farkındalık, Bireyselleşmiş Ekonomi *

M. Arif Akşit** , Eda Sayar *** , Mustafa Uçkaç****

*Eskişehir Acıbadem Hastanesinde Ekonomi Üzerine bir söyleşiden alınmıştır.

**Prof. Dr. Pediatri, Neonatoloji ve Ped. Genetik Uzmanı, Acıbadem Hast., Eskişehir

***Uluslararası Hasta Hizmetleri, İngilizce İktisat Uzmanı, Acıbadem Hastanesi., Eskişehir

****Serbest Muhasebeci, Mali Müşavir, Mali Müşavir, İşletme Bilim Uzmanı, Eskişehir

Yaşamak için yemek ile yemek için yaşamak ikilem olmamalı, ekonomi boyutunda irdelenmelidir, iki farklı boyut, birey temelinde, onun arzu ve isteğinin ötesinde, sağlığı boyutunda, bütünleştirilmeli ve anlamlandırılmalıdır. Yiyeceğin, yeterli ve etkin olması onun beğeni boyutunu kaldırmaz, onu diyet/ilaç boyutuna aldurmamalı, bireye özgün bir yapılanma yapılmalıdır.

Ekonominin 3 temel “E” ilkesi; Effectiveness: etkinlik, Efficiency: verimlilik ve Eligibility: olabilirlik/ bulunabilirlik olarak ele alındığında, sizin sahip olduğunuz varlık değil, sizin değer yarattığınız öne çıkmaktadır. Bir kişiye verdiğiniz gül sizin için gereksiz ve anlamsız bir harcama olabilir ama eğer karşısında olumlu etki yaratıyorsa, mutluluk oluşturunca, para ile elde edilemeyen bir değer, ekonomik boyutu da olmaktadır.

Sorunlu, kusurlu ve engelli olan bireylere harcama yaptıktan sonra sağlıklı olan kişilere yapılacak harcama daha ekonomik anlamda görülebilir, gelişmeye ancak sağlıklı olanların katkıda bulunabileceği algısı edinilebilir. Bu bir basit mantık olup, insanlık temelinde olmadığı için buna ekonomik diyenler ekonomist olamazlar. İkinci Dünya Savaşında Alman birçok araştırmacının insanlar üzerinde yaptıkları deneyleri, kafa tasının dayanabileceği ağırlık miktarı gibi yaklaşımları yok kabul etmekteyiz ki veri olarak bile ele alınmaz.

Sizin yemek yemenizin anlamı eğer sıvı, protein ve karbonhidrat almak ise, bu ekonomik anlamda belirgin yeterli görülebilir ama insanlık değeri olarak, nefis yemek duygusu ve algısının olmadığı gözlenecektir.

İnsana en güzel bir kahveyi ikram ederken, sert ve bir atar gibi sunulması da insanda derhal o masayı terk etmek gibi bir reaksiyon doğurabilir. Çünkü sizin istediğiniz şekerli kahve değil, güler yüz ve gülümseme ile tatlandırılan bir kahvedir. Bir sohbet ve bir ikramın anlamı da budur. Bu tür davranış tüm o kahveyi anlamsız kılmakta, anlamsız olanın da ekonomik bir anlamı yoktur ve siz rahatlıkla o kahveyi içmez veya dönebilirsiniz.

Sonuçta bir ekonomi unsuru olabilmesi için öncelikle değer olmalıdır. Değerin kavranması için insanlık ve insanlık değerleri, etik ilkeleri olmalıdır. Değerler bir süre maddi ve somut iken, daha sonra soyut ve sevgi temelli olması beklenir, istenir. Artık ekonomi maddesel değil manevi boyuta taşınmaktadır. Engelli olan bir bireyin ilk ve tek istediği sevgidir, acımak değil, eşit yaklaşım, insanlık değerleridir, ekonominin temeli de budur. Her insan bir değer olduğuna göre, kendine özgü ekonomik katkısı olmalı, bireye özgü muhasebe sistematığı oluşturulmalı, bireyin farkındalığını yaratacak bir analist yapısı gereklidir. Analiz ve sentez bütünleştirilmelidir.

Özet

Farkındalık Ekonomisi- Ekonomik Farkındalık, Bireyselleşmiş Ekonomi

Amaç: *Ekonomide Farkındalık* kavramı üzerinde durarak, kendimizden başlayarak, belirli gelir ve gideri olarak, bunun kendi ekonomik sağlama ve harcama yetkimiz olduğu bilincinde olarak, bir irdeleme yapılmaktadır. Sorunlu, kusur ve engelli olan ile anomalili olanlara eşit haklar denildiğinde de bu kavramları dikkate almaktayız. Her birey bir değer ise, bu değer ekonomik değere de dönüştürülmelidir.

Dayanaklar/Kaynaklar: Wikipedia'dan ekonomi ve iktisat bilgileri alınarak, Sosyal Antropoloji, B. Güvenç görüşlerine yorumlar ile eklemeler yapılmıştır.

Giriş: Sorunlu, kusurlu veya sekelli bireylerin ekonomik bağımlılık yaklaşımı yerine, ekonomik modeller ve sistemlere bakarak, özel ve özgün Ekonomik bireysel Farkındalık temelinde kişiye özgü yaklaşım modellerinin oluşturulması ve bu konuda bilimsel irdeleme gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Genel Yaklaşım: Ekonomi modelleri yanında ekonomiyi etkileyen, kültür, inanç ve yönetim gibi faktörlere de bakarak, bireyin bu yapılar içinde olmadığı, özgün bir civil liberties/birey hakkı temelinde yeni oluşumlara gereksinim olduğu tanımlanmaktadır.

Yaklaşım: Bireylerin farkındalığı doğanın bir oluşumudur ve özellikle gereklidir. Bu açıdan tüm ekonomik/iktisat modelleri üzerinde durularak, bireye göre yapılanma sistemleri değerlendirilmiştir.

Sonuç: Farkındalık insanın sorunlu, kusurlu ve engelli olması değil, aynı doğadaki varlıklarla eşit yapılanma olarak, değişim ve gelişim ile insanlık üzerine oluşan boyut sonucu insan olmasını algılamasıdır. Bu durum Ekonomik Farkındalık açısından da geçerlidir ve yeni kültürel modelde (Birey Hakları Kültürü), bu açıdan yaklaşımlar, öncelikle felsefesi oluşturulmalıdır.

Yorum: Farkındalık bilinç durumu ile algılamaktır ki, bunun oluşmasında en önemli yöntem eğitim olmaktadır, ancak eğitim sıklıkla eskiyi öğrenme olmakta, Ekonomik Farkındalık açısından yeni her bireye özgü ekonomik yapılanma gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Farkındalık, Ekonomi ve iktisat sistemleri ile bireysel boyut

Outline

Awareness in Economics – Economic Awareness, individualized Economy

AIM: Based on Economic Awareness, the abnormalities, in according of Disabilities Rights Convention, a genetic evaluation consequence, from our perspectives, we are a source and spending economic considerations, thus, are we aware of that? This is the evaluation of the economic systems under these perspectives. Each person has an individualized value, as Human being, must have an economic worth aspect must be also.

Grounding Aspects: The basic knowledge on Wikipedia is taken for economy, thus Social Anthropology concepts from B. Güvenç, by adding comments and evaluation at this Unit.

Introduction: The disabilities and abnormalities infants and people must have some independent economic facilities, as the civil liberties concept, thus the Awareness on Economics is mainly evaluated the individual tailoring of their economic system.

Notions: There are some economic systems and models, thus culture, believes and administration mostly shapes the application, so, by individual perspective, on civil rights/liberties, new special economic systems must be considered.

Conclusion: As a Human, everyone has special conditions apart of the personalities, thus, they must have special economic facilities, just for them. Especially disabilities and abnormalities person have unique economy, not on charity or other depending concerns, *the Individual Economic Model on The Civil Rights* be established for each of them. First the Awareness Economy models be considered as a philosophy. This is an individualized Economy.

Key Words: Awareness, perceiving the civil rights and liberties on awareness of their economy

Giriş

Ekonomi insan etkinliğinin üretim, ticaret, alışveriş/dağıtım, ithalat, ihracat gibi malın oluşturulması ve değişimi boyutu olsa bile, insanın ihtiyaçlarının temelinde karşılayan faaliyet olarak ele alındığında, hedefin sevgi ve memnuniyet kazanmanın olması unutulmamalıdır. Toplam kalite kavramında da müşteri memnuniyeti öne çıktığından Farkındalık boyutu bu açıdan insanlık katkısı olan ekonomik boyut olarak ele alınmaktadır.

Ekonomide Farkındalık

Bir mala sahip olmak, onu tüm ekonomik boyutlarda ilerletmek, büyütme ve geliştirmek, ekonomide farkındalık boyutunda olarak ele alınmamakta, mutluluk vermeyen, gurur duyulmayan, insancıl boyutta hizmet üretmeyen ve etik olmayan durumlar ve kısaca insana insanlık değeri katmayan şey, durum ve ortam için ekonomik tanımı yerinde olmadığı düşünülmektedir.

Bir hekim belirli etik hedefine ulaşmaması, bebelere tam insancıl yardımı yapamaması ile isterse profesör olsun, mutluluğu yakalayamaz. Sağlıkta bu nedenle sağlık ekonomisi kavramı farklı olmaktadır. Engelli olanlarda mutluluk yaratmadığınız zaman anlamı da olmamaktadır. Hayvanlarda ister gözü görmesin ister ayaktan yoksun olsun, onların bir sevgiye muhtaç oldukları, bunların karşılanmasını istedikleri bilinir ve gerçekten sevgi ile hayvan besleyenler bunu algırlar.

Bir hemşire, yoğun bakımda baktığı preterm bebek açısından, beslenmemesi, daha az alması bile ona bir sorun olmakta, tüm o günü perişan etmektedir. Kendi bebeğinden öte bir boyut olmaktadır. Onda ekonomi, onun aldığı birkaç mL fazla aldığı ve sindirdiği gıda, besindir.

İnsanlık değerleri temelinde, etik ilkeler boyutunda mutluluk sağlamayan, değer üretmeyen hiçbir konu, kapsam ve maddesel boyut ekonomik tanımlaması içinde olmamalıdır. Bülbülü altın kafese koymuşlar, ağacım, vatanım diye ağlamış, ötmemiş derler.

ÖZET: Sonuçta sevgi temelinde saygı ve mutluluk oluşturmayan tüm ekonomik yaklaşımlar, boşa giden çabalar olmaktadır, ekonomik farkındalık boyutu olamaz.

İletişimde Ekonomi

İlişkilerde, alış-veriş kavramı öne çıkmaktadır. Bunun paranın ötesinde olduğu kavranmalıdır. Yaşanan örnekleri çoktur. Bir park yeri arasınız, birisi kendi park yerini size sunar ve para vermeye kalkınca hakaret etmiş gibi görür. Gerçekte o yer için para vermiştir ama sizin para ile onun yaptığı davranışı karşılayacağı algısı içinde olmamanız için almaz. Bu durumda eğer siz teşekkürü ve taktir ettiğinizi yürekten göstermez ve onunla etkin ve verimli bir ilişki kuramazsanız, bir daha sizi görse bile size yerini vermez. Eğer etkin ilişki oluşmuş ise, size koşa, koşa vermenin ötesinde, arkadaşından da rica edip size yer bulmaya çalışır.

Eğer odanıza kapanıp kahve içerseniz, ayrıca kahvenizi hemşirelerden ve sekreterlerden telefonla isterseniz, kendiniz içersiniz, ama hemşire ve sekreterler ile iletişimi koparmış olursunuz. Ortak bir ocak oluşturur, hep birlikte içerseniz bir iletişim, ilişki içinde olursunuz. En kaliteli bir çay ve su sağlayarak, güzel, işlevsel bardaklarla, konuşarak, gerektiğinde katık yaparak içilmesi, karşılıklı dost ve kardeşlik oluşturmak anlamında olur.

Bir kişiye ikram için sunduğunuz çikolata, sizin iletişim ve ilişki kavramınız konusunda da bilgiler sunar. Hep birlikte yenilen, kaliteli, ancak sadece misafir olarak değil, tüm gelenlere ve kendinize de ikram ötesi olan daha mutlu kılar. Kişi eğer kız istemeye giderken, kalitesiz bir çikolata ve kötü bir paket ile giderse, ret edileceği belirgindir. Kıza verdiği değer olarak ele alınacaktır.

Bir yardımın kimin tarafından yapıldığının bilinmemesi ekonomik olarak anlamsız bulunur. Ancak bir eğitim fonu adı altında bir kişi bile yardım yaparsa, öğrenci bunun öğretmenleri tarafından yapıldığı algısı ile tüm hocalarına saygı gösterecek ve tek yapan da faydalanacak ama bireysel ötesi, tümünden kazanç olacaktır.

Ekonomide, bir mal veya hizmeti üretmek, bunun alım-satımını sağlamak, kabul edilmesi ve yaygınlaşması, beğenilmesi, kullanılması, tüketilmesi ve yeniden alınması ile yaygınlaştırılması boyutunda tümünde işlevi sağlayan reklam değildir. İkna etmek hiç olamaz. Reklam bir defa işe merak nedeniyle sahip olunabilir, daha sonra tanıdık veya yanılma için alınır ama üç defa yanılma olamaz. Bu açıdan malın kendisi gerçek reklam olacaktır. Kalite, toplam kalite memnuniyet geri döngüsünü (pozitif feedback) alanlar ile olabilir, ki bunu sağlamanın tek yöntemi vardır, beğeni ve sevgi kazanmaktır. Dikta yaklaşımının, zorlamanın anlamsız olduğunu bebeğini besleme çabasında olan anneler çok iyi bilirler. Sevdirmek dışı bir yöntem olmadığının farkında olmak gereklidir.

Kaynaklardan İrdellemeler

1) Ekonomi

Wikipedia

Ekonomi; [üretim](#), [ticaret](#), [dağıtım](#) ve [tüketim](#), [ithalat](#) ve [ihracattan](#) oluşan insan etkinliğidir. İnsanın ihtiyaçlarını karşılamada yapılan her türlü faaliyeti içerir.

Ekonomi belli bir bölge içindeki ekonomik sistemden oluşur. Bu sistem o bölgedeki [işgücünü](#), [sermayeyi](#), doğal kaynakları; üretim, ticaret ile dağıtımda rol alan ekonomik kuruluşları ve o bölgedeki mal ile hizmetlerin tüketimini içerir. Bir ekonomi teknolojik evrim, tarih ve sosyal organizasyon ile coğrafya, doğal kaynaklar, gelir ve [ekoloji](#) gibi ana faktörlerin birleşmesiyle oluşur.

Ekonomi sözcüğünün; "oikia" ([Yunanca](#): ev) ve "nomos" ([Yunanca](#): kural) köklerinden gelir, "ev yönetimi" anlamındadır.

Tüm meslekler, kuruluşlar veya ekonomik faaliyetler ekonomiye katkıda bulunur. [Tüketim](#), [tasarruf](#) ve [yatırım](#) ekonominin çekirdek öğelerindedir ve pazarın dengesini belirler. Ekonominin [birincil](#), [ikincil](#) ve [üçüncül](#) olmak üzere üç sektörü mevcuttur.

Tarih boyunca toplumlar karmaşıklıktıkça ekonomi de gelişmiştir. [Sümerler mal paraya](#) dayanan büyük ölçekte bir ekonomi oluştururken, günümüzdeki anlamıyla ilk ekonomiyi [Babililer](#) ve komşu şehir devletleri kurmuştur.^[1]

Yorum

Ekonomi, ev yönetimi anlamında olduğuna göre, evde huzur ve mutluluk oluşturmayan bir yönetimin ne kadar maddi zenginlik oluştursa da boşanma ile sonlanması kaçınılmazdır. Sevgi yok ise paylaşım/boşanma gündeme gelir. Bu açıdan süreklilik ve mutluluk boyutu öne alınmalıdır. Tüketim, tasarruf, [üretim/üretilen](#), [ticaret/alışveriş](#), [dağıtım/yayılan](#) ve [tüketim/yararlanılan](#), kullanılan, [ithalat/dıştan alınan](#) ve [ihracat/içten dışa verilen tüm boyutların sevgi olması ile evlilik oluşabilir. Aile kavramında da sevgi ile karşılıklı saygı yaratılmalıdır ki sürdürülebilir.](#)

2) İktisat

Wikipedia

İktisat veya "ekonomi",^[1] üretim, dağıtım, tüketim, ticaret, değişim ve bölüşüm ile ilgili etkinliklerin bütünü ile bu etkinlikleri inceleyen bir bilim dalıdır.

Mevcut kaynakların sınırlı, insan ihtiyaçlarının ise sınırsız olması, iktisat biliminin ortaya çıkma nedenidir. İktisat bilimi kaynakların kıt olması nedeniyle insanların yaptıkları tercihler ve bu tercihler nedeniyle aralarındaki ilişkiyi inceleyen bir bilimdir.^[2]

Bir etkinlikler bütünü olarak iktisat ya da ekonominin yapısı, uygarlık tarihi ve içtimai yapılanmalar ile yakından ilişkilidir.

Daha genel olarak iktisat toplumların nasıl zenginleşeceği ve refah seviyelerinin artacağı sorusuna cevap arar. Bu süreçte izlenecek politikalar, işsizlik, enflasyon, üretim düzeyi gibi kavramlar iktisadın inceleme alanına girer.

Kelime Etimolojisi

İktisat kelimesi [Arapçadan](#) gelmektedir. "Ekonomi" kelimesi, "ev" ve "dağıtım (daha çok, yönetim manasında)" kelimelerinden gelen, "bir evi yöneten kimse" kelimesine kadar takip edilebilir. *Ekonomi* kelimesi "bir aile veya hane ile ilgili" manasına gelse de aynı zamanda "tutumluluk", "yönetme", "idare", "düzenleme" ve "bir devletin kamu faydası"nı da ifade etmektedir.

İktisadın Dalları

Bir [bilim](#) dalı olarak iktisat ya da ekonomi, yeryüzündeki kaynakların sınırlı, insan ihtiyaçlarının sınırsız olması yüzünden, kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılabilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. İktisat, incelediği konulara ve kapsamlara göre dallara ayrılır:

[Normatif İktisat](#) - Bir durumu hedef olarak gören, iktisadi düzenin nasıl olmasına dair fikirler üreten iktisat dalıdır. Normatif iktisat belirlenen hedefler için neler yapılması gerektiğini araştırır. İçtimai adalet, üst düzey refah için neler yapılması gerektiğini araştırır.

[Pozitif İktisat](#) - Sadece iktisadi düzeni sebep-sonuç ilişkisi içinde inceleyen, iktisat içinde sürekli geçerli kanunları saptamaya çalışan iktisat dalıdır. "Talep artışı enflasyonu nasıl etkiler?" gibi sorulara cevap arar. "Enflasyon hangi düzeyde tutulmalı?" sorusu normatif iktisadın inceleyeceği bir konudur.

[Mikroekonomi](#) - Tüketicilerin ve firmaların iktisadi davranışlarını; ihtiyaç, fayda, değer, [fiyat kavramları](#) ile araştırılan iktisat dalıdır. Piyasa türlerini, piyasaların işleyiş mekanizmasını ve farklı piyasa koşullarında firma dengesinin nasıl oluştuğunu da araştırır. Daha basit bir ifadeyle bir şirketin veya tüketicinin kendi iş işleyişi ve dış iktisadi ilişkilerini bireysel olarak inceleyen iktisat dalıdır.

[Makroekonomi](#) - Ülke iktisadi ve dünya iktisadını ilgilendiren konu başlıklarını inceleyen bir iktisat dalıdır. İstihdam, enflasyon, kamu dengesi gibi konuları inceler.

Yorum

İktisat Biliminin ortaya çıkma gerekçesi "Mevcut kaynakların sınırlı, insan ihtiyaçlarının ise sınırsız olması, iktisat biliminin ortaya çıkma nedenidir" olarak ifade edilmektedir. Kaynakların sınırsız olan yerin Cennet olarak tanımlandığı dikkate alınarak bu Evrende iktisat zorunludur. Temel olarak "Siyam" kelimesi bize oruç diye Farsçadan gelmişse de Arapça 'da (kendini tutma/sabır/imtihan/perhiz/günlük yapılan anlamlarında) sonuçta ise iktisat olarak anlamı belirtilebilir. İnsanların yaptıkları tercihler ve aralarındaki ilişki boyutu denildiğinde, sevgide aşırı olmak, herhangi bir sınır boyutu olmadığı, soyut kavram olarak uçsuz yaşandığı gerek Yaratan ve gerek Yarattılana yansıtılan boyutun sınırlandırılmayacağı ortadadır. İnsanların bu nedenle sınırsızlık boyutunu algılamak için bu yola başvurdukları ve inanç boyutu ile geliştirdikleri bilinmektedir. Nirvana en belirgin hedef olabilmektedir.

Bilim Dallarına göre İktisatta Bakış

İktisat Bilimine göre yaklaşım yaptığımızda da aynı sonuca ulaşmak olasıdır. Temel yine tek olup, sevgi kazanmak ve sevgi temelinde saygı ve beğeni oluşturmaktır.

Normatif İktisat – Normlar oluşturmak, ilkeler ve yöntemleri oluşturmak için boyutların tanımı öne çıkmaktadır. Etik ilkelerin ilk aşaması da doğru nedir normlarının oluşturulmasıdır. Aynı zamanda gelişen durumlara göre irdelemeler de yapılmalıdır. Helsinki Bildirgesi buna örnek olarak sunulabilir. İnsan Hakları Bildirgeleri İkinci Dünya Savaşında kurulan Nürnberg Mahkemesinin yargılama usulleri temelinde oluşturulmuş ve bu sonra genel prensip haline getirilmiştir. **Etik İlke/İlkecilik (principium)**: Bir bakıma etik “doğru nedir” ve “ne yapmalıyım” sorgularına cevap ararken, insanın eylemlerini konu olmakta, amaçlar etik kuralların süzgecinden geçmeli, adalet sonucuna varmak için, cezalandırma ve yok etme yerine, bireylerin hakları ile toplum hakları insancıl boyuta çekilmesi hedeflenmiştir. Aynı durum iktisat ve tüm boyutları da kapsamaktadır. Avrupa Konseyi Kararında ilk madde: a) civil liberties/Birey hakları ve hürriyeti ile, b) bu hakların tüm kamu kurum ve kuruluşlardan korunması temelinde yapılanma şeklinde 2008-2010 yılında oluşturulması ile Normatif İktisat kavramı da birey hakkı temelinde oluşmalıdır. Nitekim müşteri memnuniyeti toplam kalitede öne alınması bunun bir yansımasıdır. Normatif İktisatta Farkındalık birey temeli olmalı, bireyin memnuniyeti yapısına göre yapılanmalıdır.

Pozitif İktisat – Etik olumlu ve zararın dokunmaması temelinde iken, mahkemeler somut ve oluşmuş zarar kavramı temelinde ceza/hak edışı saptamaya yöneliktir. Yapılan eylemin olumlu etkisi nasıl olabilir sorgusu öne çıkmalıdır.

Bir insana maddi yardım yapmak, onu tembelliğe iteceği ve ekonomik bir anlam olmayacağı için yapılmamalıdır kuralı ile, verilen yardımın onun kalkınma, toparlanması ve iyileşmesi için bir destek olması kavramı birbirleri ile çekişmektedir. Bu açıdan iktisat boyutunda insanlık ve insanın hakkı olmadan ele alınan kuramsal yapılar, bireyin aleyhine çıkması doğaldır. Bu açıdan iktisat pozitif insanlık temelinde oluşmalıdır.

Mikroekonomi – Bireylerin “*iktisadi davranışlarını; ihtiyaç, fayda, değer, fiyat kavramları ile araştıran iktisat dalı olduğu*” belirtilirken, olay piyasa olarak değil, bireyin korunma, gözetilme ve insan ile insancıl yaşama boyutu ile konuya bakılması gereklidir. Piyasa denildiğinde bireyin ezileceği belirgin oluşacak bir süreç olmaktadır.

Makroekonomi – Tanım olarak “*Ülke iktisadı ve dünya iktisadını ilgilendiren konu başlıklarını inceleyen bir iktisat dalıdır*” denildiğinde, toplumu oluşturan birey ortada yok, silinmektedir. Millet, bireylerden oluşmaktadır, devlet, kamu denilince bireyi kolaylıkla bu sisteme kurban edebilirsiniz.

ÖZET: Farkındalık tanımında birey temelli olunmalıdır. Sağlık yaklaşımında da ortada olgu/birey olmalı ve tüm etmenler etrafta eşit mesafede olup, yardım, destek ve eğitmek amacı ile iletişim ve ilişki içinde olmalıdırlar. Bu bir yaptırım değil, iş birliği ve eşgüdüm çabası olmalıdır, ikna yasak olmalıdır. Yaşam Hakkı tavizsiz oluşmalı, canlıda yaşam olmayınca hakkın da oluşması olanaksız olduğu kıvranılmalıdır. Her birey bir değer ise, bu mikro ekonomi anlamında da olmalıdır.

Her kurum net kazancından bir miktar %2,5 ayırması ile tüm sorunlar çözülür değil, reel bakıldığında %1 olması bile yeterli ve artardır. Ancak Devlet en az aldığı %7,5 vergi ile öncelikle kendi oluşumunu, varlığını sağlama peşindedir. Bu açıdan birey arada kalmaktadır. Yardım için toplanan paraların resmi olarak %60 kadarı toplanana hizmet bedeli olarak gitmektedir. Bana verin gerçek, makbuzda ise ona verin, yardım yapın olmaktadır. Toplanan zekât gibi birçok gerekçenin reklam olduğu ve gelirden değil, kazanılan kardan verilmesi gibi

anlamsız standartlar getirilerek, zengine bağımlı olma metoduna dönüştürülmüştür. “Sadakalarınızı kimse bilmeden gizlice verirseniz sizin için daha hayırlıdır”, “güzel bir söz ve bağışlama, peşinden başa kakma, gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır”, “kazançlarından hiçbir şey eksiltilmez, her kişi yaptığıının getirisine bağlıdır”, “iyiliği daha fazlasını bekleyerek, bir kazanç elde etmek için yapma”, “herkes kazandığına karşılık bir rehinedir”, şeklindeki boyutları dikkate almadan toplumun görev olarak sunduğu usul ve esaslar, iktisat bilimi olarak değil, farklı bir insanlık farkındalığı temelinde bakılmalıdır.

3) Economic System

Wikipedia

Yorum

İktisat Biliminin insan ve insanlık üzerine bir anlamı olmalıdır.

Ekonomik Sistemlere göre Bakış Açısı

Öncelikle sistemleri hangi çerçeveden bakarsak bakalım, temel ekonominin birey ve insanlık boyutunda, etik ilkeler içinde onu desteklemek, korumak ve gözetmek olduğu, bağımsızlığının sağlanması olduğu gerçeklerden çıkarılmamalıdır. Bireyi temel almayan hiçbir model geçerli kabul edilemez, gündeme bile alnamaz. Sadece destekleme yöntemlerinde farklılıklar; kişi hak ve özgürlüklerini gözetmek üzere olmalıdır. Zorlama, insanlık dışı olanlar ise suç kapsamına alınmalıdır.

Bir Bakış açısı olarak: İnsan olarak bireylerin işlevleri: a) somut ötesinde soyut kavramları; insanlık, sevgi ve etik ilkeleri uygularken, inanarak, isteyerek ve bilinçli, farkındalık içinde yapmaları, sadece para, mal, mülk ve somut değerler değil, tüm insanlık değerlerini dikkatlice ve özenle ele almaları, b) maddi ve manevi olarak fiilen, gizli veya açıktan desteklemeleri, desteklerini devamlı sürdürmeleri, yaşamlarının bir gayesi olmasını sağlamaları, zarar oluşturmamaları, c) kendi benlik veya belirli bir kamu, kurum ve kuruluş lehine olmadan, doğrudan bireyin insanlık hakkı olarak karşılıksız paylaşmaları ele alınmalıdır.

İnsan olmadan toplum olmaz, millet olmaz, medeniyetin anlamı olmaz, ekonominin işlevinde olamaz. İnsanı var etmek, insanlığı desteklemek ile tüm ekonomik sistemlerin önünü açacaktır. Zenginlik değer yaratmak ise, bu değerın insanlık üzerine, birey, insan üzerine olmalıdır.

Ekonomik Sistemlerin gruplandırılması

İdeolojik Olarak	Koordinasyon	Uygulamaya Göre																														
<ul style="list-style-type: none"> • Anarchist/zorlamaya dayalı mal sahibi olmak-Mafya türü • Capitalist/kapitalist-sermayedar<ul style="list-style-type: none"> ○ Corporate/iş birliikle ○ Dirigist/Baskılı ○ Laissez-faire/serbest, bırak yapsınlar ○ Mercantilist/Tüccar-altın-gümüş ○ Neo-mercantilist/dış kaynak ○ Protectionist/korumacı ○ Social market/sosyal pazar ○ State capitalist/kamu kapitalizmi • Democratic/demokratik • Fascist/Faşist	<ul style="list-style-type: none"> • Closed (autarky)/kapalı • Decentralized/merkeziyetçi olmayan • Digital/dijital • Dual/çift yapıllı • Gift/hediye • Informal/bilgisel • Market/pazar • Mixed/karma • Natural/doğal • Open/açık • Planned/planlı	<table border="1"><tr><td>Agricultural</td><td>Managerial</td></tr><tr><td>Behavioral</td><td>Monetary</td></tr><tr><td>Business</td><td>Natural</td></tr><tr><td>Cultural</td><td>resource</td></tr><tr><td>Demographic</td><td>Organizational</td></tr><tr><td>Development</td><td>Personnel</td></tr><tr><td>Digitization</td><td>Economic</td></tr><tr><td>Ecological</td><td>planning</td></tr><tr><td>Education</td><td>Economic policy</td></tr><tr><td>Engineering</td><td>Public</td></tr><tr><td>Environmental</td><td>economics</td></tr><tr><td>Evolutionary</td><td>Public/ Social</td></tr><tr><td>Expeditionary</td><td>choice</td></tr><tr><td>Economic</td><td>Regional</td></tr><tr><td>geography</td><td>Rural</td></tr></table>	Agricultural	Managerial	Behavioral	Monetary	Business	Natural	Cultural	resource	Demographic	Organizational	Development	Personnel	Digitization	Economic	Ecological	planning	Education	Economic policy	Engineering	Public	Environmental	economics	Evolutionary	Public/ Social	Expeditionary	choice	Economic	Regional	geography	Rural
Agricultural	Managerial																															
Behavioral	Monetary																															
Business	Natural																															
Cultural	resource																															
Demographic	Organizational																															
Development	Personnel																															
Digitization	Economic																															
Ecological	planning																															
Education	Economic policy																															
Engineering	Public																															
Environmental	economics																															
Evolutionary	Public/ Social																															
Expeditionary	choice																															
Economic	Regional																															
geography	Rural																															

<ul style="list-style-type: none"> • Feminist/Kadınsal • Georgist/toprağa dayalı • Green/Yeşil • Religious/İnaış <ul style="list-style-type: none"> ○ Christian/Hristiyan ○ Islamic/İslam • Socialist/Sosyalist <ul style="list-style-type: none"> ○ Market socialist/Pazar ○ Mutualist/Yarar ilişkili farklı sistemler ile ilişki ○ Participatory/katkıda bulunma ○ Socialist market/sosyalist market ○ Syndicalist/onfederasyon • Traditionalist/geleneksel <ul style="list-style-type: none"> ○ Communalist/toplumcu ○ Corporatist/işbirlikçi ○ Distributist/dağıtımçı • Feudalism/Feodalizm 	<ul style="list-style-type: none"> • Robinson Crusoe/basitleştirici • Subsistence/bsit gereksinime dayalı, parasal olmayan • Underground/yasa dışı • Vertical archipelago/bulunmayan mal değişimi • Virtual/değerler 	<ul style="list-style-type: none"> • Financial • Health • Economic • history • Industrial • organization • Information • Institutional • Knowledge • Labour • Law 	<ul style="list-style-type: none"> • Service • Socioeconomics • Economic • sociology • Economic • statistics • Urban • Welfare • Welfare • economics
---	---	--	--

Sektör olarak	Malik/Mülkiyet olarak	Geçiş olarak
<ul style="list-style-type: none"> • Common property • Private • Public • Voluntary 	<ul style="list-style-type: none"> • Collective ownership • Commons • Private ownership • Public ownership • Social ownership 	<ul style="list-style-type: none"> • Collectivization • Communization • Corporatization • Demutualization • Deregulation • Expropriation • Financialization • Liberalization • Marketization • Municipalization • Mutualization • Nationalization • Privatization • Socialization

İşletim Yapısına göre	Diğer sistemler	Bölgesel
<ul style="list-style-type: none"> • Barter/malın mal ile değişimi • Market / Piyasa <ul style="list-style-type: none"> • Free/Serbest • Open/Açık • Regulated/Müdahaleli • Planned /Planlı <ul style="list-style-type: none"> • In kind/kullanıma göre değer • Cybernetic/geri irdelemeli • Indicative • Material balancing • Price/Fiyat • Self-managed <ul style="list-style-type: none"> • Peer-to-peer/network çalışması • Shared/paylaşımli • Open access/girişime açık 	<ul style="list-style-type: none"> • Expeditionary • Hunter-gatherer • Inclusive Democracy • Information • Manorialism • Newly industrialized • Palace • Plantation • Plutonomy • Post-capitalist • Post-industrial • Post-scarcity • Resource-based • Token • Traditional • Transition • World 	<ul style="list-style-type: none"> • Asian/Asya <ul style="list-style-type: none"> • East Asian/Doğu Asya • Chinese/Çin modeli • Singaporean/Singapur • European/Avrupa <ul style="list-style-type: none"> • Anglo-Saxon • German • Nordic • Rhenish • Soviet • Latin America • Socialism of the 21st century

An **economic system** is a **system** of **production**, **resource allocation** and **distribution** of **goods and services** within a **society** or a given **geographic area**. It includes the combination of the various **institutions**, agencies, entities, decision-making processes and patterns of **consumption** that comprise the economic structure of a given community. As such, an economic system is a type of **social system**. The **mode of production** is a related concept.^[1] All economic systems have three basic questions to ask: what to produce, how to produce and in what quantities and who receives the output of production.

The study of economic systems includes how these various agencies and institutions are linked to one another, how information flows between them and the social relations within the system (including **property rights** and the structure of management). The analysis of economic systems traditionally focused on the dichotomies and comparisons between **market economies** and **planned economies** and on the distinctions between **capitalism** and **socialism**.^[2] Subsequently, the categorization of economic systems expanded to include other topics and models that do not conform to the traditional dichotomy. Today the dominant form of economic organization at the world level is based on market-oriented **mixed economies**.^[3]

Economic systems is the category in the *Journal of Economic Literature classification codes* that includes the study of such systems. One field that cuts across them is **comparative economic systems**, which include the following subcategories of different systems:

Comparative Economic Systems	Karşılaştırmalı Ekonomik Sistemler
Planning, coordination and reform.	Planlama, koordinasyon ve reform yapılanma
Productive enterprises; factor and product markets; prices; population.	Üretim yapılanmaları, üren üretilen pazarlar, popülasyon yapılanması,
Public economics; financial economics.	Toplum ekonomileri, finansal ekonomiler
National income, product and expenditure; money; inflation.	Ulusal gelir, üretim, para, enflasyon
International trade, finance, investment and aid.	Uluslararası Pazar, finans, tasarruflar ve yardımlar
Consumer economics; welfare and poverty.	Kullanıcı ekonomisi, fakirlik ve varlık boyutu
Performance and prospects.	Performans ve ileri boyutlar
Natural resources; energy; environment; regional studies.	Doğal kaynaklar, enerji ve bölgesel çalışmalar
Political economy; legal institutions; property rights. ^[4]	Politika ekonomisi, hukuk kurumları, malik olma hakları

Yorum

İktisat Biliminin sadece maddesel bakış açısı ile, para, mal, mülk, üretim ve alış-veriş konularında değerlendirme yapma boyutunun değişmesi, birey ve insanlık boyutu ile bakılmasının zamanı gelmiş olmalıdır. Farkındalık temelinde artık birey ve bireyin yararı, faydası olmalıdır.

Tüketim anlamında bakılması değil, zarar vermemesi anlamında olmalıdır. İsraf bir zararlı olma boyutudur, ekonomide israf ve tüketim yapısı değil, fayda, verim ve kullanabilme boyutu olmalıdır. Devlet ve bireylerin mülkiyet hakları denilerek, denizlerin fertlere kapatılması kabul edilebilir olamaz. Sigara içen ile içmeyen ayrılabilir, açık alanlarda yer verilebilir, ancak yasaklanamaz, bilimsel gerekçe olmalıdır, keyfi olamaz.

Ekonomik sistemlerde başlıca 3 soru oluşmaktadır. Ancak dördüncü sorguda eklenmesi yerinde olacaktır.

1) Üretilen nedir?

Üretilen mutlaka bireye yönelik, öncelikle zarar oluşturmayan, onu destekleyen ve gelişmesini sağlayan hususlar olmalıdır. Zararlı olanların yasak getirmek değil, onun sermaye veya başka açılardan desteklenmemesi gerekir. Ayrıca mafya tarzı yapılanmaları da engellenmelidir. Reklam yasak olmalı, sadece bilgilendirme boyutunda olarak, konu ile ilgili uzmanlardan yararlanılmalıdır. Televizyonda profesör olarak çıkıp, uzmanlığı olmadığı konusunda konuşanlar, ücret alan, üretilen mal üzerinde yorum yapmamalı, menfaat ilişkisi olmamalıdır.

2) Nasıl ve ne kadar üretilmektedir?

Üretilen ile kullanım boyutunun dengeli olması demek, dengenin tüketilmesi şeklinde değil, fayda üretmesi boyutu ile ilişkili olmalıdır. Arz ve talep değil, faydada arz daha üst düzeyde tutulmalıdır, hem ekonomik olmasında da katkısı olması sağlanmalıdır. Etkin, verimli ve kullanılabilir boyut öne alınmalıdır.

3) Ürünü kim kullanmaktadır?

Üretilen ürün, etkinlik, verimlilik ve faydalı olabilecek olanlar için kullanımı olmalıdır. Kullanmayacak olan kişi için pazarlama sınırı getirilmese bile fiyat analizi yapılabilir.

4) Alan ve veren kimdir?

Ücreti veren ile kullanan farklı olması ile ekonomik boyut değişebilmektedir.

4.1.Parayı veren farklı, Kullanan kişi farklı olunca:

Ekonominin en kötü modeli olup, tamamen teorik olmakta ve evdeki hesap çarşıya uymamaktadır. Âtıl, anlamsız ve kullanılmayan durumlar olmaktadır. Sibiry'a'da pamuk toplama cihazlarının bulunması gibi durumlar yaşanmıştır. Ekonomik olması olanaksız bir sistemdir.

4.2.Parayı veren farklı, Kullanan kişi/siz olunca:

Eğer parayı veren cömert ise, Mercedes istersiniz ve rahat etmeniz amaçlanır. Ancak Mercedes'in tekerleği, lastiğinin parasını veremeyeceğiniz için kullanılmaz boyuta gelebilir. Tam tersi olarak, siz bir işlevsel matkap isterseniz, ancak alınan ile beton delinemediği için, perde bile takamazsınız. Etkin ve verimli olmadığı gibi kullanılmaz boyut oluşmaktadır.

4.3.Parayı veren siz, Kullanan kişi farklı:

Siz arabayı alırsınız ama ehliyeti olmadığı için kullanamaz. Siz bir armağan alırsınız, çok beğenmişsinizdir ama hediye getirenler aynısını aldıkları için, değişim kartı da olmayınca, siz yine başkasına hediye götürürsünüz. Kısaca işinize yaramaz.

4.4.Parayı veren siz, Kullanan kişi de siz iseniz:

Ekonominin tüm boyutları bu sistemde oluşmaktadır. Bu açıdan bu yapının gelecek ekonomik modelinde detaylanması ve genişletilmesi söz konusu olmalıdır. Artık yollar ve köprülerin fiyatını geçenler ödemelidirler. Ekonomik farkındalık bu sisteme dayanmaktadır.

Planlı ekonomi ile Pazar ekonomisi ve Karma ekonomi

Bu ekonomik modelde tanımlanması gerekenler:

1- Planlama, koordinasyon ve devamlı yenilenme ve iyileştirme, 2- Üretken yaklaşımlar, fiyat dengesi ve kullanım imkânı, 3- Toplumsal ekonomi, sermaye ve alım gücü, 4- Ulusal ve bireysel gelir, harcama kapasitesi, enflasyon oranı, 5- Uluslararası Pazar, 6- Kullanıcı boyutu ile fakirlik ve sosyal yardımlar, 7-Yetkinlik, yeterlilik ve ileri boyutlar, gelişim, 8- Doğal kaynaklar, maliyet unsurları, 9- Ekonomi politikası, yasal düzenleme, mülkiyet hakları önemli yer tutmaktadır.

Tüm yaklaşımlar üretici tekelinden bakış açısidir, bireysel bakış ile ele alınmadığı gözlenmektedir. Bu nedenle Ekonomide Farkındalık birey çerçevesinden oluşmalıdır.

Vakıf Modeli

Bu yazıda sektör/orijin/kaynak olarak belirtilenler: 1) [Common property](#)/Kamu, 2) [Private](#)/Özel sektör, 3) [Public](#)/toplumsal sektör (askerlik, polis, karayolları bakımı gibi alanlar) ve 4) [Voluntary](#)/isteğe bağlı olarak belirtilmektedir.

Vakıflar üçüncü sektör olarak tanımlanmaktadır. Burada toplum sektörü olarak ta ifade edilmektedir.

Wikipedia

The **voluntary sector** or **community sector** is the duty of social activity undertaken by [organizations](#) that are [nonprofit organizations](#)^[1] and [non-governmental](#). This sector is also called the **third sector**,^[2] in contrast to the [public sector](#) and the [private sector](#). **Civic sector** or **social sector** are other terms for the sector, emphasizing its relationship to [civil society](#). Given the diversity of organizations that comprise the sector, [Peter Frumkin](#) prefers "non-profit and voluntary sector".^[3]

Vakıf yapılanmasında aktif işlevlerde bulunmam nedeniyle buradaki ekonomik yapı kazanç etmeyen anlamında değildir. Kazanılan net gelirin/karın belirli bir amaç için kullanılmasıdır. Farklı yapı olarak, gelen gelir tümünden bir kapitalist yapıya dönüşmektedir. Örneğin kurulan Vakıf Üniversiteleri, belirli bir mütevelli heyetinin kontrolünde olmakta, giderek kendi içinde bir dev haline gelmektedir. Kastedilen bu türdeki bir vakıf modeli değildir. Net gelir amaca talebe hizmet etmeli, kuruma hizmet değil, reklam amacı olmamalı, bunu gütmemeli, mütevelli heyetine pay ödeme ve kurumun büyümesi olmamalıdır. Elbet sermaye arttırıcı ve yapılanma için para ayırabilir ama genel yapılanmada net gelirden kalan bu oran %30 oranını aşmamalıdır. Bazı dönemlerde engelliler için balo düzenlenir, toplanan para aktarılır ve bir davet bin lira iken, 100 kişi katılmış olduğu programda 10bin lira ancak arttırılabilir. Net gelirden neden öğrencilere bilgisayar verilmez, neden zengin ve başarılı olanlara destek olunurken, zor ve ekonomik sıkıntıda olana destek olunmaz, anlaşılır değildir. *Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez* değil, öncelikle darda, sorunlu olana, imkansıza destek olunmalıdır. Net gelir %30 yapılanma ise, geri kalanın yarısı insan kazanma, insanı var etme ve Farkındalık ekonomisi prensibinde olarak harcanmalıdır. Elbet çalışkan desteklenmeli ama kısıtlı olana da imkân sağlanması belki daha öne alınabilir.

Birey ve insan temelinde olarak onu değeri üzerine, değerinin oluşması ve desteklenmesi temelinde, 1) [Common property](#)/Kamu, 2) [Private](#)/Özel sektör, 3) [Public](#)/toplumsal sektör ve 4) [Voluntary](#)/üçüncü sektör, vakıflar aktif rol almalıdırlar. Yapılan masrafa değil, ekonomiye katkıya bakılmalıdır. Bir engelli, sorunu olan kişinin topluma yaptığı her görüşü bir insanlığa yapılan katkı olarak bakılmalıdır. Bireyi veya bir yapıyı, sistemi büyütme değil, bireyi kazanmak olarak bakılmalıdır. Bilişimde, buluşlarda çok büyük, ekonomiyi sarsacak değişiklikler gözlemlendiği tarihte bilinmektedir. Edison'un buluşunun kabulü çabası yeniden yaşanmamalıdır.

Vakıf yapılanması bu açıdan ilk amacı etik boyutta ilkeleştirilmelidir. Üniversite kurmak değil, insanları eğitmek, tüm aşamaları olarak onları muasır medeniyet ötesine, çağın üstüne aktif hazırlamak olmalıdır.

Farkındalık ekonomisinin temel modeli Vakıf sistemi boyutunda olması, daha anlamlı olmaktadır. Amacı gerçekleştirmek için sermaye desteği, bu konuda bilen, projelendirebilen, teknopark yapısında boyut hazırlayabilen, Devlet boyutunda olması beklenir, ama fert ekonomisi, katkısı ve boyutunda olması beklenir. Çünkü değer birey ve ekonomi bireyin değerine dayanarak oluşturulmalı, ekonomi bu açıdan ele alınmalıdır.

Bir başka deyişle, Facebook, Instagram ve Whatsup yaklaşımı bireysellik boyutunu ortaya koyan siteler olduğu gibi, bunun bireysel olarak ekonomik boyuta getirilmesi, her "BEĞEN" seçeneğinde bir lira gibi bir ücret konulması ile katkılara da katkı yapana ücret ödemesi boyutu gibi bir ekonomik model oluşturması **Bireysel Farkındalık Ekonomisi** tanımı olmakta, otomatik denetim mekanizması da oluşmaktadır. Hukuk dışı hakaret yaklaşımlarının da ücretlendirmede net kanıtlanacağı için oluşması engellenmiş olacaktır. Birey katkısı önemlidir.

Bir hizmet sunan, Üniversite kantin işletmeniz varken, işletmeci tarafından, mal alma yerine, konsinye olarak malın pazarlamasını yapmak, firmalara belirli alan verip, siz sadece hizmet sunarsanız, kullanılanın ücretini de bir hafta sonra ödemeniz ile bir hizmet boyutunu sermaye olmadan sağlamış olursunuz. Ancak Üniversite kantininde piyasa fiyatı yerine maliyetine bir miktar eklemeniz yeterli olabilir. Bir tecrübe olarak, bir Üniversite kantininde, 1987 yılında, 12bin öğrenci olan yerde 9bin kutu kola satılmakta, piyasa değeri 1,5TL iken 1TL alınmakta idi. Bunun gibi her bir hizmet merkezinde ayrı bir ekonomik model oluşturularak yapılanma yapılmalı, farkındalık finans değil, hizmet boyutunda olmalıdır. Kopya değil, özgün eser değerdir.

Components

There are multiple components to economic system. Decision-making structures of an economy determine the use of economic inputs (the [factors of production](#)), distribution of output, the level of centralization in decision-making and who makes these decisions. Decisions might be carried out by [industrial councils](#), by a government agency, or by private owners. An economic system is a system of production, resource allocation, exchange and distribution of goods and services in a society or a given geographic area. In one view, every economic system represents an attempt to solve three fundamental and interdependent problems:

- What goods and services shall be produced and in what quantities?
- How shall goods and services be produced? That is, by whom and with what resources and technologies?
- For whom shall goods and services be produced? That is, who is to enjoy the benefits of the goods and services and how is the total product to be distributed among individuals and groups in the society?^[5]

Every economy is thus a system that allocates resources for exchange, production, distribution and consumption. The system is stabilized through a combination of threat and trust, which are the outcome of institutional arrangements.^[6]

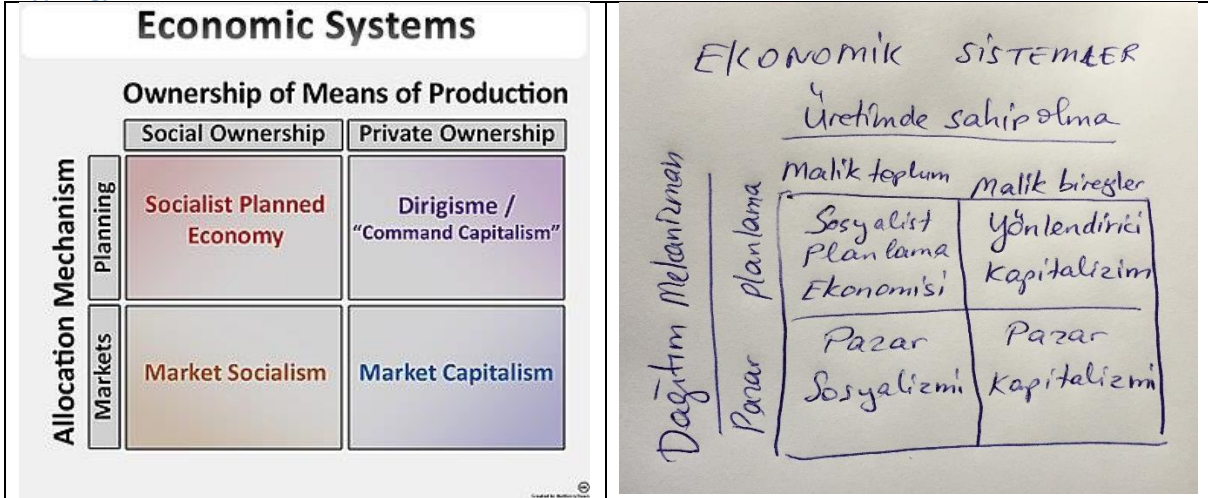
An economic system possesses the following institutions:	Ekonomik Sistemlerdeki kurumsal yapı
Methods of control over the factors or means of production : this may include ownership of, or property rights to, the means of production and therefore may give rise to claims to the proceeds from production. The means of production may be owned privately, by the state, by those who use them, or be held in common.	Üretim kontrol mekanizmaları
A decision-making system: this determines who is eligible to make decisions over economic activities . Economic agents with decision-making powers can enter into binding contracts with one another.	Karar oluşturma
A coordination mechanism: this determines how information is obtained and used in decision-making. The two dominant forms of coordination are planning and markets; planning can be either decentralized or centralized, and the two coordination mechanisms are not mutually exclusive and often co-exist. ^[7]	Koordinasyon mekanizması
An incentive system: this induces and motivates economic agents to engage in productive activities. It can be based on either material reward (compensation or self-interest) or moral suasion (for instance, social prestige or through a democratic decision-making process that binds those involved). The incentive system may encourage specialization and the division of labor .	Motivasyon sistemleri
Organizational form: there are two basic forms of organization: actors and regulators. Economic actors include households, work gangs and production teams , firms, joint-ventures and cartels . Economically regulative organizations are represented by the state and market authorities; the latter may be private or public entities.	Organizasyon yapısı
A distribution system: this allocates the proceeds from productive activity, which is distributed as income among the economic organizations, individuals and groups within society, such as property owners, workers and non-workers, or the state (from taxes).	Dağıtım yapısı
A public choice mechanism for law-making, establishing rules, norms and standards and levying taxes. Usually, this is the responsibility of the state, but other means of collective decision-making are possible, such as chambers of commerce or workers' councils. ^[8]	Toplum seçenekleri

Yorum

İktisat Biliminin tüketim ve üretim kısılacı yerine, bireye fayda ve zarar analizi ile ele alınması Ekonomik Farkındalık olabilecektir. Anne sütü alması/emzirme eğer desteklenecek ise, bunu yapan annelere ek kaynak aktarılmalıdır. Sağlık sisteminde yapılan ücretsiz sağlık taramaları ve bireysel aile hekimi kavramı ile toplumda hastalanma ve özellikle bebek ölümlerinde gözlenen muazzam düşüş, doğal masrafları kısacaktır. Ancak sağlık adı altında gereği olmayan yaklaşımlara da ışık yakılmamalıdır.

Kabaca kanıta dayalı olarak “A GRUBU” yaklaşımlar ücretsiz iken, “B GRUBU” %15 bedeli ve takip eden “C, D, E GRUBU” yaklaşımlardan da %25, 50 ve 75 bedel alınarak kontrol sağlanabilir. Yasak yerine bedel ödeme getirilebilir. Denge bilim ile konulmalıdır.

Typology

There are several basic questions that must be answered in order for an economy to run satisfactorily. The [scarcity problem](#), for example, requires answers to basic questions, such as what to produce, how to produce it and who gets what is produced. An economic system is a way of answering these basic questions and different economic systems answer them differently. Many different objectives may be seen as desirable for an economy, like [efficiency](#), [growth](#), [liberty](#) and [equality](#).^[9] Economic systems are commonly segmented by their property rights regime for the means of production and by their dominant resource allocation mechanism. Economies that combine private ownership with market allocation are called "market capitalism" and economies that combine private ownership with economic planning are labelled "command capitalism" or [dirigisme](#). Likewise, systems that mix public or cooperative ownership of the means of production with economic planning are called "socialist planned economies" and systems that combine public or cooperative ownership with markets are called "market socialism".^[10] Some perspectives build upon this basic nomenclature to take other variables into account, such as class processes within an economy. This leads some economists to categorize, for example, the Soviet Union's economy as [state capitalism](#) based on the analysis that the working class was exploited by the party leadership. Instead of looking at nominal ownership, this perspective takes into account the organizational form within economic enterprises.^[11] In a [capitalist economic system](#), production is carried out for private profit and decisions regarding investment and allocation of factor inputs are determined by business owners in factor markets. The means of production are primarily owned by private enterprises and decisions regarding production and investment are determined by private owners in [capital markets](#). Capitalist systems range from [laissez-faire](#), with minimal government regulation and state enterprise, to regulated and social market systems, with the aims of ameliorating market failures (see [economic intervention](#)) or supplementing the private marketplace with social policies to promote equal opportunities (see [welfare state](#)), respectively. In socialist economic systems ([socialism](#)), [production for use](#) is carried out; decisions regarding the use of the means of production are adjusted to satisfy economic demand; and investment is determined through economic planning procedures. There is a wide range of proposed planning procedures and ownership structures for socialist systems, with the common feature among them being the social ownership of the means of production. This might take the form of [public ownership](#) by all of the society, or ownership [cooperatively](#) by their employees. A socialist economic system that features social ownership, but that it is based on the process of capital accumulation and utilization of capital markets for the allocation of capital goods between socially-owned enterprises falls under the subcategory of market socialism.

Yorum

İktisat Biliminin üreten ve tüketen boyutu ile iki parametrelili ele almakta ve burada da üreten ile tüketenin birey veya kamu olmasına göre dağıtılmaktadır. Birey hakkı olarak bu ürünün gereksinimi ve zarar konsepti dikkate alınmamaktadır.

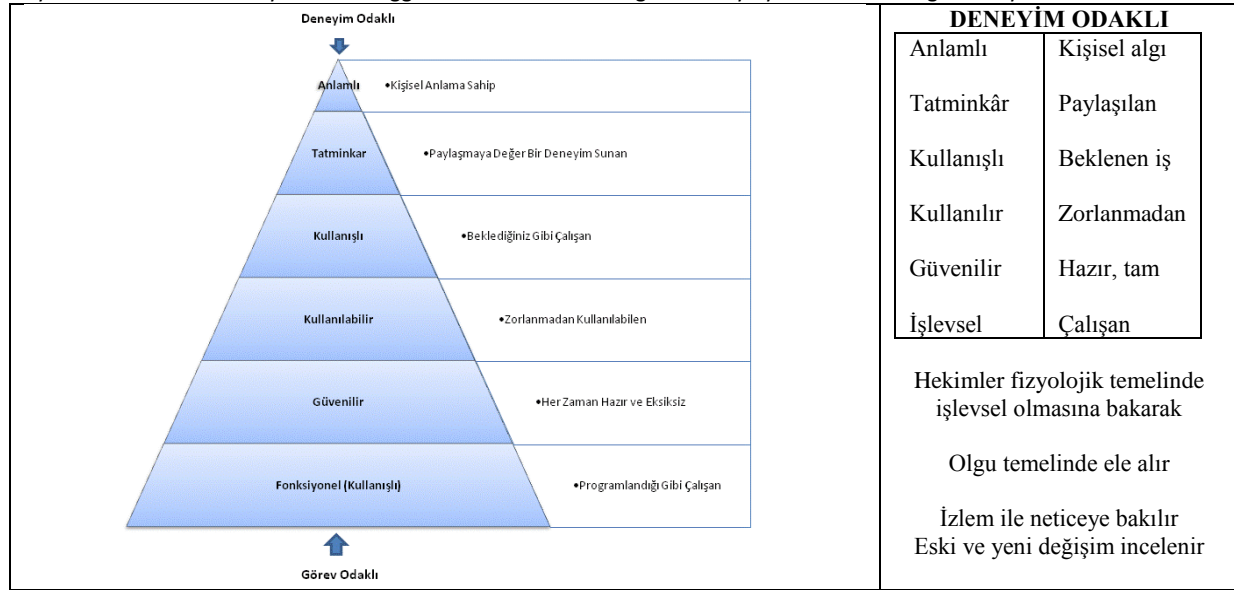
Ekonomide Farkındalık demek ile bir sağlık boyutu ile örnek verilecek olursak; Bir ilaç, mutlak fayda sağlamaz, farmasitik/ilacın etki ve yapısı, farmakodinamik/ilacın etki mekanizması, farmakokinetik/yarılanma süreci, metabolizması ile yan etki ve yan tesir, etkin doz, zararlı doz ve zehirlenme dozu bireye göre farklı olsa da bir boyuttur. Bu açıdan ayrıca ilaç niye verilmektedir, gerekçesi, fizyolojik veya fizyopatolojik dayanakları ile ortaya konulmalıdır. Bunun yanında etkisinin gruplandırılması da önemlidir. Bu açıdan her ürün

birey bakışı ile irdelenmelidir. Bu olanak fertlere sağlanmalı, bilgilendirme ile rızaları temin edilmeye gidilmelidir. Her kutu üstüne bakılınca her derde deva niteliğinde olmamalıdır ve ayrıca reklam değil, bilgi yaklaşımına dayanmalıdır.

Farkındalık, inanın içine doğan, fal veya yıldızlara bakılarak oluşan bir durum değildir. Eski tarihsel açıdan her devletin bir sihirbazı, falcısının olması gibi gelecek hakkında bilgi bulma olarak değil, bilim üzere, kanıta göre yapılanma kast edilmektedir.

Kanıt Piramitleri

a)- www.Google Görseller/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/Infusion Coding Hierarchy Pyramid 2016 Related Keywords ... Infusion Coding Hierarchy Pyramid 2016 Related Keywords & Suggestions- Infusion Coding Hierarchy Pyramid 2016 Long Tail Keywords

Görev ve Kişisel Deneyim bakış açısına göre farklı olarak irdelenmektedir. Ekonomik Farkındalık bu açıdan birey temelinden bakmayı gerekli kılar.

b) www.Google Görseller/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/www.Google Görüşler/Yol haritam: Kanıta dayalı tıp

Kanıta dayalı tıp uygulamaları

Meta analizlere dayanan boyutlarda (A GRUBU) bile %5 farklı netice alınma boyutu olup, her bireyde de beklenen düzeyde netice alınmayabilir. Ekonomide farkındalık

İktisat Biliminin temel ilkeleri olarak; a) Etkinlik/Efficiency, b) Büyüme, gelişme/Growth, c) Bağımsızlık/Liberty ve d) Eşitlik/Equality prensipleri öne çıkarılmaktadır. Burada civil

rights, civil liberties kavramı yerine daha geniş tanımlamalar getirilmektedir. Tarafımızdan yorumlanarak metinden ayrıtılan nokta buradadır.

“**Dirigisme** or **dirigism** (from [French](#) *diriger*, meaning 'to direct') is an economic system where the state exerts a strong directive influence over investment. It designates a [capitalist](#) economy in which the state plays a strong directive role, as opposed to a merely [regulatory](#) one” belirtildiği üzere, doğrudan müdahale yapılmakta, ancak bu müdahalenin birey çerçevesinden olacağı vurgusu bulunmamaktadır. Aynı şekilde kapitalist ve sosyalist sistemlerde de sermaye ve devlet taraf iken, bireyin hakları ve bağımsızlığı korunması yoktur. Zaten justice teriminin anlamı just (halk demek), common-sense, kısaca toplum görüşüdür, bir başka deyişle jüri bakışı, mahalle kültürü olup, birey dışlanmaktadır.

Ekonomide Farkındalık tanımında birey öne çıkan, öncelikle ele alınan ekonomi modeli olmalı, dolayısıyla birçok sistemin karması olmalıdır.

Allocation mechanism

The basic and general economic systems segmented by allocation are:

<ul style="list-style-type: none"> • Market economy ("hands off" systems, such as <i>laissez-faire</i> capitalism) • Mixed economy (a hybrid that blends some aspects of both market and planned economies) • Planned economy ("hands on" systems, such as state socialism, also known as "command economy" when referring to the Soviet model) • Traditional economy (a generic term for older economic systems) • Participatory economics (a system where the production and distribution of goods is guided by public participation) • Gift economy (where an exchange is made without any explicit agreement for immediate or future rewards) • Barter economy (where goods and services are directly exchanged for other goods or services) • Post-scarcity economy (a hypothetical form where resources aren't scarce, such as Karl Marx's concept of a communist society)	<ul style="list-style-type: none"> • Pazar • Karma • Planlı • Gelenek • Katılımcı • Hediye • Mal değişimi • Kaynaksız
---	---

Yorum

İktisat Biliminin Dağıtım, bölümlene mekanizmaları yukarıda sunulmaktadır. Piyasa ekonomisi, karma ekonomi, planlı ekonomi, geleneksel ekonomi, katkılı olan, sermaye paylaşımlı ekonomi, hediye ekonomisi, malın mal ile değişimi ekonomisi, kısıtlı olan ve olmayan durumlardaki ekonomi modellerinde genel yapı toplum, sosyal ağırlıklı olmaktadır.

Farkındalık ekonomisinde ise birey hakları temelinde olmalıdır. Ürünü alması gereken almalıdır. Sağlık ekonomisinde olduğu gibi ürünü özellikle “A GRUBU” gereksinimi olan almalıdır. Fiyatı, bedeli ise diğer gruptakiler ödeyebilir.

Types

Capitalism: [Capitalism](#) generally features the private ownership of the means of production ([capital](#)) and a [market economy](#) for coordination. [Corporate capitalism](#) refers to a capitalist marketplace characterized by the dominance of [hierarchical, bureaucratic corporations](#).

[Mercantilism](#) was the dominant model in Western Europe from the 16th to 18th century. This encouraged [imperialism](#) and [colonialism](#) until economic and political changes resulted in global [decolonization](#). Modern capitalism has favored [free trade](#) to take advantages of increased efficiency due to national [comparative advantage](#) and [economies of scale](#) in a larger, more universal market. Some critics^[who?] have applied the term [neo-colonialism](#) to the power imbalance between multi-national corporations operating in a [free market](#) vs. seemingly impoverished people in [developing countries](#).

Yorum

Kapitalizmde, ben kazanır, ben varım ile kabile/grup/sermayedar kültüründe söz edildiği gibi, bireyselleşmiş, kurum veya kurumsallaşmış bir boyut söz konusudur. Burada özellikle maliyet unsuru değil, alım unsuru temelinden, misli ile kazanma kabul edilemeyen bir yapı olmalı ve birey hakkı temelinde ele alınmalıdır. Ekonomide Farkındalık birey hakkı ise bu sağlanmalıdır, üreten değil tüketenin hakkı önemlidir. Bu finanse edilmelidir. Temizlikte sabun A grubu iken diğerleri farklı aşamada olmalıdır.

Mixed Economy: There is no precise definition of a "mixed economy". Theoretically, it may refer to an economic system that combines one of three characteristics: public and private ownership of industry, market-based allocation with economic planning, or free markets with state interventionism.

In practice, "mixed economy" generally refers to market economies with substantial state interventionism and/or sizable public sector alongside a dominant private sector. Actually, mixed economies gravitate more heavily to one end of the spectrum. Notable economic models and theories that have been described as a "mixed economy" include the following:

- [Georgism](#) – socialized rents on land
- [Mixed economy](#)
  - [American School](#)
  - [Dirigisme](#)
  - [Indicative planning](#), also known as a planned market economy
  - [Japanese system](#)
  - [Nordic model](#)
  - [Progressive utilization theory](#)
  - [Social corporatism](#)
  - [Social market economy](#), also known as *Soziale Marktwirtschaft*
  - [Socialist market economy](#)
  - [State capitalism](#)

Yorum

İktisat Biliminin kapitalizm ile sosyalizm karma modelleri sunulmaktadır. Burada yine birey temelli yapılanma olmadığı, sermayenin dağılımı, gelir, gider, ürün yapma ve tüketme sistematığı öncelikli parametreler olarak görülmektedir. Bazı örnek modellerin tarihsel olarak sunulmasında bazı noktalar belirtilmemektedir. Almanya ve Japonya İkinci Dünya Savaşından sonra savunma harcamaları %2-4 oranındadır. Ülkemizde ise %30+ üstü olduğu dikkate alındığında mucize denilen sadece yatırımların oluşmasıdır. Tüm tesisler yıkıldığı için modern yapılanmaya gidilmiştir. Amerikan modeli olarak tümünden yıkıp yapma yerine, Keizen modeli, iyileştirme yaklaşımı, iyi olanları al, kötü veya sorunlu olanları yık prensibi temelinde oluşmuştur. Rejenerasyonu, reform veya restorasyon yaklaşımı değildir, eski korunacak değil, iyiler korunacak prensibi güdülmüştür.

Ekonomik Farkındalık temelinde, birey değil, devlet ve üretmek amaçlı ekonomik modellerden söz edilmektedir. Sanıldığı gibi bir mucize değil, pazarı olan ürünleri, araba gibi ticari malı, Amerikan sermaye ve teknolojisi ile (General Motors, Toyota) gibi yapılanma, sadece daha ucuz iş gücü ve teknoloji transferi ile üretim yapılmıştır.

Benzer bir durum; Fransız Renault arabasını Türkiye değil kendi ülkelerinde imal etmek istemişler, Fransız Cumhurbaşkanı, “*bizim ürettiğimiz %15 hatalı olmakta, hemen bakıma alınmakta ve Türkiye’de üretilenler ise 3000-6500 Euro daha ucuza gelmekte ve Pazar ile rekabeti kaybetmemek için orada üretilmesi zorunludur*” demiştir. Ayrıca endüstri bölgeleri çevreyi kirleten ve sosyal çalkantılara, grev ve lokavt gibi olaylara da açık olan bir yapı demektir. Ülkemiz ise bu teknoloji için para ödemekte ve bedeli karşılamaktadır.

Bir başka örnek olarak; Citroën bir halk arabasını yeniden düzenlemeye gitmişler ve deneme olarak uzun tırnaklı, yüksek topuklu ayakkabı giyen, mini etekli sekreterin kullanmasını istemişlerdir. Sonuçta birçok arabadaki şarj düğmesi, arka orta ayna, gösterge tablosu ve havalandırma gibi araba eklentileri buna göre yapılandırılmıştır. Kısaca çizimlerde birey öne alınmaktadır. Honda modellerinde ilk teknolojik gelişimler en ufak halk modeli Jazz ‘a uyarlanmaktadır. Öndeki araba ile mesafe, arka görüntü ve uyarı sistemi, aynı hatta kalma gibi birçok boyut bireye göre yapılmakta ve rutin eklenmektedir. Dolayısıyla Ekonomide Farkındalık Yüksek Teknoloji ile daha belirginleşmiştir.

Socialism: [Socialist economic systems](#) (all of which feature [social ownership](#) of the [means of production](#)) can be subdivided by their coordinating mechanism (planning and markets) into [planned socialist](#) and [market socialist](#) systems. Additionally, [socialism](#) can be divided based on their property structures between those that are based on

public ownership, worker or consumer **cooperatives** and **common ownership** (i.e. non-ownership). **Communism** is a hypothetical stage of socialist development articulated by Karl Marx as "second stage socialism" in **Critique of the Gotha Program**, whereby the economic output is distributed based on need and not simply on the basis of labor contribution.

The original conception of socialism involved the substitution of money as a unit of calculation and monetary prices as a whole with **calculation in kind** (or a valuation based on natural units), with business and financial decisions replaced by engineering and technical criteria for managing the economy. Fundamentally, this meant that socialism would operate under different economic dynamics than those of capitalism and the price system.^[12] Later models of socialism developed by neoclassical economists (most notably **Oskar Lange** and **Abba Lerner**) were based on the use of notional prices derived from a trial-and-error approach to achieve market clearing prices on the part of a planning agency. These models of socialism were called "market socialism" because they included a role for markets, money and prices.

The primary emphasis of socialist planned economies is to coordinate production to produce economic output to directly satisfy economic demand as opposed to the indirect mechanism of the profit system where satisfying needs is subordinate to the pursuit of profit; and to advance the **productive forces** of the economy in a more efficient manner while being immune to the perceived systemic inefficiencies (**cyclical processes**) and crisis of **overproduction** so that production would be subject to the needs of society as opposed to being ordered around **capital accumulation**.^{[13][14]}

In a pure socialist planned economy that involves different processes of resource allocation, production and means of quantifying value, the use of money would be replaced with a different measure of value and accounting tool that would embody more accurate information about an object or resource. In practice, the economic system of the former **Soviet Union** and **Eastern Bloc** operated as a **command economy**, featuring a combination of **state-owned enterprises** and **central planning** using the **material balances** method. The extent to which these economic systems achieved socialism or represented a viable alternative to capitalism is subject to debate.^[15]

In **orthodox Marxism**, the **mode of production** is tantamount to the subject of this article, **determining with a superstructure of relations** the entirety of a given culture or stage of human development.

Yorum

İktisat Bilimine göre Sovyetler Birliği artık kapitalist ağırlıklı yapıdadır. Sadece birkaç devlet sosyalist yapıdadır. Komünist sistem örneği olarak Kibutzlar ile İsrail dışında bir yönetim kalmadığı, Ülkemizde de imeceler benzer yapıda olarak görülmektedir.

Other aspects

Corporatism refers to economic **tripartite** involving negotiations between business, labor and state interest groups to establish economic policy, or more generally to assigning people to political groups based on their occupational affiliation.

Certain subsets of an economy, or the particular goods, services, techniques of production, or moral rules can also be described as an "economy". For example, some terms emphasize specific sectors or externalizes:

- [Circular economy / Dolaşım Ekonomisi](#)
- [Collectivist economy / Paylaşım Ekonomisi](#)
- [Digital economy / Dijital Ekonomi](#)
- [Green economy / Yeşil Ekonomi](#)
- [Information economy / Bilgi Ekonomisi](#)
- [Internet economy / İnternet Ekonomisi](#)
- [Knowledge economy / Bilgi Ekonomisi](#)
- [Natural economy / Doğal Ekonomi](#)
- [Virtual economy / İnanış Ekonomisi](#)

Others emphasize a particular religion:

- [Arthashastra](#) – Hindu economics
- [Buddhist economics](#)
- [Distributism](#) – Catholic ideal of a "third way" economy, featuring more distributed ownership in a mixed economy
- [Islamic economics](#): Islamic commercial jurisprudence entails the rules of transacting finance or other economic activity in a **Shari'a** compliant manner,^[11] i.e., a manner conforming to **Islamic scripture** (**Quran** and **sunnah**). Islamic jurisprudence (**fiqh**) has traditionally dealt with determining what is required, prohibited, encouraged, discouraged, or just permissible,^[2] according to the revealed word of God (**Quran**) and the religious practices established by **Muhammad** (**sunnah**). This applied to issues like property, money, employment, taxes, along with everything else. The social science of **economics**,^[2] on the other hand, works to describe, analyse and understand **production**, **distribution**, and **consumption** of **goods and services**,^[3] and studied how to best achieve policy goals, such as full employment, price stability, economic equity and productivity growth.^[4]

Yorum

Tüm modeller teknoloji ile gruplandırılmakta ve buna göre tanımlanmaktadır. Ekonomide Farkındalık tanımını bireyin hakları ve öncelikli olduğu model olarak ele almaktayız. Bu model, tüm sistemleri, grupları kapsamakta ancak bakış açısı birey olmaktadır.

İslam Ekonomisi daha sonra irdelenecek, ancak belirtilen model ile alakası olmadığı, Kuran dışı olduğu, belirtilen ve mevcut olanların kültürel yapı ile değiştirildiği aşağıda açıklanacaktır.

Evolutionary economics

[Karl Marx](#)'s theory of economic development was based on the premise of evolving economic systems. Specifically, in his view over the course of history superior economic systems would replace inferior ones. "Inferior" systems were beset by "internal contradictions" and "[inefficiencies](#)" that make them "impossible" to survive over the long term. In Marx's scheme, [feudalism](#) was replaced by [capitalism](#), which would eventually be superseded by [socialism](#).^[16] [Joseph Schumpeter](#) had an evolutionary conception of economic development, but unlike Marx he de-emphasized the role of [class struggle](#) in contributing to qualitative change in the economic mode of production. In subsequent world history, [communist states](#) run according to [Marxist-Leninist](#) ideologies have either collapsed or gradually reformed their centrally-planned economies toward [market-based economies](#), for example with [perestroika](#) and the [dissolution of the Soviet Union](#), [Chinese economic reform](#) and [Đổi Mới](#) in Vietnam. Mainstream [evolutionary economics](#) continues to study economic change in modern times. There has also been renewed interest in understanding economic systems as evolutionary systems in the emerging field of [complexity economics](#).

Yorum

İktisat Bilimi, kapitalist sisteme karşı sosyalizm oluşması ile bir farklı görüşe sahip olmuşsa da Osmanlı, Selçuklu dahil birçok yapıda farklı olduğu dikkatlerden kaçırılmıştır.

Osmanlıda ekonomik yapı, genel makro değil, birey temelinde bakılırsa başka görülecektir. 1) Toplanan para, devlet temelinde olup, Sultan/padişah sadece maaşlıdır ve hazineden bir elbise bile alamaz, tüm kaftanlar sadece geçici giysidir, iç kıyafet ile dolaşabilirler. 2) Sosyal yapılar vardır: a) Bacılar sistemi; tüm annesiz ve babasız, fakir, fukara, yemek, içmek, giydirmek ve bakım masraflarını devlet karşılar. 3) Kazmacılar; gereken tüm mühendislik işlerini yaparlar, sosyal ise devlet karşılar. 4) Ticaret işleri (Ahilik); ürünlerin kalite ve fiyatlarını saptayan kuruluş, ticaret serbest, açık Pazar şeklinde ve maksimum fiyat saptanıyor, kalite ile fahiş fiyata satılmasını temelinde yaklaşım yapılıyor. 5) Medrese ve Hocalar; inanç serbest, cami değil medrese eğitim kurumları oluyor, camide her birey namaz kıldırabiliyor, en üst makam 36 yıllık eğitimle icazet alınabiliyor ve bunlar subay olarak askere katılıyorlar, talebeler de ayrı odalarda medrese civarında ücretsiz eğitim alırlarmış. Ayrıca seminer gibi hemen her gece sohbetler olurmuş. 6) Kadılar; hakimler, bağımsızlık kararını veren ve ilan edenlerdir. Kadılar, tüm bireyleri, sultanları bile yargılayabiliyorlar (Fatih'in cami için bir Rum'un arazisini izinsiz aldığı için kol kesme tazminatı oluşturulma örneği vardır), kadılar duvara asılan kılıç ile adaletin kestiği parmak acımasız prensibi ile iş görmektedirler ve hocalardan ayırdırılar. Vergi toplayanların amiri de kadılar olmaktadır. Sultan bütün kararlarını kadıların ve gerekirse hocaların onayı ile almaktadır ve mutlaka geçerli gerekçe olmalıdır. Ayrıca görüş alınan divan kurulu da bulunmaktadır. 7) Askeri sistem; tüm Türkler askerdir ve aktif savaşan ile terhis olup yedek görevlilerde olup, yerleşim yerinde düşmana karşı hazır birliktirler. Ayrıca düzeni sağlayan kişilerde vardır. Bunun için ek Türk dışı milletlerden ek vergi, koruma ve gözetme vergisi alınmaktadır. 8) Çiftçiler; o dönemde arsa ile alınıp satılma değil, serbest dolaşım hakkı olup, gezici olanlar için güvenli yollar, kervansaraylar oluşturulmuş. Bağımsız üniteler olup, ürünlerin oluşması, korunması ve gözetilmesi devlet tarafından, özel asker ve güvenlikçi korumakta, tarlaya bile girmek yasak, ürünleri tarladan almak bile yasakmış.

Tarihsel olarak 1288 Eskişehir Karacaşehir/Karacahisar alınmış, 1299 Bilecik alınmış ve bu arada geçen 11 yıl içinde, Bilecik fethinden önce, Mudurnu dahil birçok bölge savaş olmadan katılmışlar. 1300 Yılında İznik savaşı öncesi Bizans'a karşı savaş kaybedilme olasılığı olduğu için, toplanan vergi geri verilmiştir. Toplanan para sultan adına alınıp, sultanın kendisine harcaması yasak olup, sadece geçinme parası verilmektedir.

Bu ekonomik yapı nedense belirtilmemekte, tarihte sunulan zaman bile Osmanlı 1300 yılında kuruldu şeklindedir. 1288 ve 1299 tarihini Bizans kabul etmediğinden ve kayıtlarda buralara dayandığı için bu şekilde öğretilmektedir. Karacaşehir Cami/Medresesinde bile tarih 1299 olarak belirtilmektedir.

Context in society

An economic system can be considered a part of the [social system](#) and hierarchically equal to the [law system](#), [political system](#), [cultural](#) and so on. There is often a strong correlation between certain [ideologies](#), [political systems](#) and certain economic systems (for example, consider the meanings of the term "[communism](#)"). Many economic systems overlap each other in various areas (for example, the term "[mixed economy](#)" can be argued to include elements from various systems). There are also various mutually exclusive hierarchical categorizations.

Yorum

İktisat Biliminin sistem ne olursa olsun, toplumun yönetimi, idaresine göre uygulama ve yapılanma değişmektedir. Politika, hedefe varmak için yürütülen usul ve yol demek olduğuna göre, hedef sermaye mi, devlet mi olduğuna göre sistem değiştirilmektedir. Kültürel yapı zaten teknoloji ve ekonominin oluşumuna göre şekillenmektedir. Fikirler, liderler aynı yapıda farklı uygulamalar getirmektedirler. Adı karma ekonomi olmakta ancak ağırlık verilen taraf ve denge değişik olmaktadır.

Political ideologies

Anarchist and libertarianism

Various strains of [anarchism](#) and [libertarianism](#) advocate different economic systems, all of which have very small or no government involvement. These include:

- [Left-wing](#)
  - [Anarcho-communism](#)
  - [Anarcho-syndicalism](#)
  - [Anarcho-socialism](#)
- [Right-wing](#)
  - [Anarcho-capitalism](#)
- [Libertarianism](#)
  - [Libertarian communism](#)
  - [Libertarian socialism](#)
  - [Syndicalism](#)

Yorum

İktisat Biliminde sağ, sol kavramları 1968 yılında tepe yapmış ve Soğuk Savaşın sonlanması ile karma yapıya dönüşmüş ve her ülke ağırlık dengesini farklı olarak benzer yapı veya tam tersi yapı oluşturmuşlardır.

4) Islamic Economic System

Wikipedia

[Islamic economics](#): Islamic commercial jurisprudence entails the rules of transacting finance or other economic activity in a [Shari'a](#) compliant manner,^[1] i.e., a manner conforming to [Islamic scripture](#) ([Quran](#) and [sunnah](#)). Islamic jurisprudence ([fiqh](#)) has traditionally dealt with determining what is required, prohibited, encouraged, discouraged, or just permissible,^[2] according to the revealed word of God ([Quran](#)) and the religious practices established by [Muhammad](#) ([sunnah](#)). This applied to issues like property, money, employment, taxes, along with everything else. The social science of [economics](#),^[2] on the other hand, works to describe, analyse and understand [production](#), [distribution](#), and [consumption](#) of [goods and services](#),^[3] and studied how to best achieve policy goals, such as full employment, price stability, economic equity and productivity growth.^[4]

Yorum

İslam ülkeleri arasında şeriat ile yönetilmeyen ülkeler olduğu ve Osmanlı, Selçuklu Devletlerinin bundan farklı yönetildiği, kanun esasında hukuksal yapının yapılandığı belirgindir. Bu açıdan İslam Ekonomik Sistem yerine, bazı Devletlerin Ekonomik Yapıları demek daha doğru olacaktır. Şeriat Kuran esaslı hukuk sistemi değildir. Peygamber 20 Nisan 571-8 Haziran 632 Yılları arasında yaşamıştır. Şeriat tanımlamaları ise 700, 750, 850, 939 yıllarında 8-9.uncu Yüzyıllarda olduğu gözlenmektedir. Peygamber'den 70-150 yıl sonra yazılmıştır.

5) Şeriat

Wikipedia

Şeriat, **Arapça** kökenli bir sözcük olup; "yol, mezhep, metod, âdet, insanı bir ırmağa, su içilecek bir kaynağa ulaştıran yol" anlamına gelir.

Hanefi hukuk ekolü dört delile dayanır. **Şer'i deliller** olarak da anılan bu kaynaklar şunlardır:

1. **Kur'an**: Şeriatın ana kaynağıdır.
2. **Sünnet (Hadisler)** yoluyla)
3. **İcmâ** (İslam bilginlerinin görüş birliği içinde buldukları konular)
4. **Kıyas** (Birbirine benzeyen meselelerin, hükümlerinde de benzerlik bulunması gerektiği düşüncesinden hareketle oluşturulan yeni hükümler; örneğin içki yasağından hareketle uyuturucu kullanımının da dinen yasak ve haram olduğuna hükmedilmesi vb.)
5. Bununla beraber şeriat hükümleri baştan beri sabit ve değişmez hükümler olarak kalmamıştır. İslamda **nasih ve mensuh** konusu baştan beri tartışılmalı bir ^[1] Muhammed'in ölümü sonrasında ise Halife **Ömer**'in Kur'an'da açıkça sayılmasına rağmen **zekat**'in sarf yerlerinden "İslama ısındırılması gerekenler" maddesini bugün buna ihtiyaç kalmamıştır gerekçesi ile yürürlükten kaldırması dine dayalı hükümlerin zaman ve şartlara bağlı değişkenliği konusuna getirilen tipik örneklerdendir.
6. İslamda en önemli hukuk bilginlerinden olan; **Cafer-i Sadık** (ö. 765), **Ebû Hanîfe** (ö. 767), **Sâfi** (ö. 819), **Mâlik b. Enes** (ö.795) ve **Ahmed b. Hanbel** (ö. 855)'in temsil ettiği ekol ve görüşlerin sistemleştirilmesiyle şeriat ve **fıkıh mezhepleri** ortaya konmuştur. **Şer'i deliller**, ya da şeriatla hüküm kaynağı kabul edilebilecek kaynaklar başlangıçta sadece Kur'an ve Muhammed'in uygulamaları iken, sonraki dönemlerde köktenci eğilimler dışında gelişen İslam mezheplerinde fıkıhçılar bu kaynakları genişletilerek icma, kıyas, örf, istihsan, akıl (şillikte) gibi insani, yerel ve dönemsel özellikleri olan yeni hüküm kaynakları tanımlamış ve bu kaynaklara dayalı hükümlerin de şeriatla geçerliliğini vurgulamışlardır.

Yorum

Ceza tanımlamasında kanunilik, yazılı metin olması esastır. Kıyas, yorum veya gelenek boyutuna kapalıdır. Medeni Kanunlar yazılı kaynak olmadığında ancak örf, gelenek ve toplum yapısına göre yaklaşım yapılabilir. Bu durum Ceza Kanunlarında kesinlikle yasaktır. Kuranın temel kelime anlamı da öğüt olduğu da unutulmamalıdır. Ancak Medeni Kanun Madde 1: "Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir" ile ceza boyutu, cezalandırma gerekçesi farklıdır.

Kuranın ilk indirilen suresi "Oku/İkra" olup, bunun tilavet/okumak değil, eğitim almak, öğrenmek, öğretmek anlamında olduğu belirgindir. Ancak bu uyarının gerek inanma veya diğer usullerde olmadığı, sadece kuralların tanımladığı ve kurallara uymanın gerektiği (Eslemna/itaat edin) tanımı öne çıkarılmaktadır. Hucurat Ayetinde ise imanın/inanmanın bilinçte açıklık kazanıp, yerleşmesi ile olanaklı olacağı açık olarak belirtilmektedir. Yaşamda kalıba uymak daha rahat gelmektedir. Bu nedenle kanuni, yazılı ve Kuran sureleri yerine, Peygamberden 150 yıl sonra, peygamber dedi ki ifadesi ile sünnet ve bazı kişilerin görüşleri, yorumları ile kıyas öne çıkarılmıştır. Ceza Kanunlarında açıkça "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz" boyutu çığnemektedir. Osmanlı Britannica Ansiklopedisine göre de şeriatla yönetilmemiş, kanun, yasalarla idare edilmiş ve **Kanuni** denilmesinin nedeni de budur.

Dolayısıyla Türk yapı sistematiğinde şeriat ile yönetim tarihte olmadığı ancak yakıştırmaların yapıldığı da açıktır. Çünkü hiçbir modern uluslararası yapıyı dışlayan bir Kuran hükmü yoktur, aykırı olarak belirtilenlerin tümü sonradan Kuran'da olmayıp, eklenen, yapılandırılanlardır.

6) Türk Ceza Kanunu

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi

Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolünamaz.

(2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.

(3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz

Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi

Madde 3- (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Kanunun bağlayıcılığı

Madde 4- (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz

Yorum

İktisat Biliminin yapısında da ekonomik modellerin hiçbiri insan hakları ve bağımsızlığına ters olamaz. Suç kavramına başkasına zarar vermek, onun haklarına müdahale veya bozmak olduğu da açıktır. Düzenleyici işlemlere ceza verilemez, kıyas, yorum veya geniş anlamda da belirtilemez. Her birey zarar verecek şeyleri, davranışları ve diğer noktaları bilir, bilmelidir. Adam öldürmenin suç olduğunu bilmiyorum diyen kişi elbet geçerli savunma yapmamaktadır.

7) List of economic systems

Wikipedia

- **Autogestion:** **Self-management** or **workers' self-management** (also referred to as **labor management**, **autogestión**, **workers' control**, **industrial democracy**, **democratic management** and **producer cooperatives**) is a form of organizational **management** based on self-directed work processes on the part of an organization's workforce. Self-management is a characteristic of many forms of **socialism**, with proposals for self-management having appeared many times throughout the history of the socialist movement, advocated variously by **market socialists**, **communists**, and **anarchists**.^[1]
- **Capitalism:** **Capitalism** is an **economic system** based upon **private ownership** of the **means of production** and their operation for **profit**.^{[1][2][3]} Characteristics central to capitalism include **private property**, **capital accumulation**, **wage labor**, **voluntary exchange**, a **price system**, and **competitive markets**.^{[4][5]} In a capitalist **market economy**, decision-making and investment are determined by every owner of wealth, property or production ability in **financial** and **capital markets**, whereas prices and the distribution of goods and services are mainly determined by competition in goods and services markets.^{[6][7]}
- **Communism:** In **political** and **social sciences**, **communism** (from **Latin** *communis*, "common, universal")^{[1][2]} is the **philosophical**, **social**, **political**, and **economic ideology** and **movement** whose ultimate goal is the establishment of the **communist society**, which is a **socioeconomic** order structured upon the **common ownership** of the **means of production** and the absence of **social classes**, **money**^{[3][4]} and the **state**.^{[5][6]}
- **Distributism:** **Distributism** is an **economic ideology** that developed in Europe in the late 19th and early 20th century based upon the principles of **Catholic social teaching**, especially the teachings of **Pope Leo XIII** in his **encyclical** *Rerum novarum* and **Pope Pius XI** in *Quadragesimo anno*.^{[1][2][3]} Some **Christian Democratic** political parties have advocated distributism in their economic policies.

Yorum

İktisat Biliminde kararın genel toplum tarafından oylama ile alınması demokrasi tanımı olmamaktadır. Bu bir diktatörlük yapısı, ekseriyetin hakimiyeti, kalabalığın bireyleri ezmesi anlamında, zorbalık ve zulüm yaratmadır. Demokraside haklar ve her bireyin hakları geçerli olmalıdır. Milletvekilleri birer temsilcidir ama yönetim her bireye açık olmalıdır. Temsili demokrasiden, bireysel demokrasi modeli geçerli kılınmalıdır.

Yukarıda belirtilen tanımlamalar Ekonomide Farkındalık Modelini tam tanımlamakta, modellerin bireye yansımadır. İstenen bireye göre ekonomik model olmalıdır. Her bireye özgü farklı ekonomik model veya sistem oluşması beklenilmelidir. Her birey sorununa göre tedavi oluyor ve sağlığın devamı için kontrol, gözetim yapılıyorsa, her bireye göre terzilik yapılmalı, ekonomi buna göre oluşturulmalıdır. Tek sistem değil, bireylere göre farklı sistem oluşmalıdır.

Overview

According to distributists, **property** ownership is a fundamental right,^[4] and the **means of production** should be spread as widely as possible, rather than being centralized under the control of the state (**state capitalism**), a few individuals (**plutocracy**), or corporations (**corporatocracy**). Distributism, therefore, advocates a society marked by widespread property ownership.^[5] **Co-operative** economist **Race Mathews** argues that such a system is key to bringing about a just **social order**.^[6] Distributism has often been described in opposition to both **socialism** and **capitalism**,^{[7][8]} which distributists see as equally flawed and exploitative.^[9] Thomas Storck argues: "both socialism and capitalism are products of the **European Enlightenment**

and are thus modernizing and anti-traditional forces. Further, some distributists argue that socialism is the logical conclusion of capitalism as capitalism's concentrated powers eventually capture the state, resulting in a form of socialism.^{[10][11]} In contrast, distributism seeks to subordinate economic activity to human life as a whole, to our spiritual life, our intellectual life, our family life".¹

- **Fascist socialization:** The **Congress of Verona** in November 1943 was the only congress of the [Italian Republican Fascist Party](#), the successor of the [National Fascist Party](#). At the time, the Republican Fascist Party was nominally in charge of the [Italian Social Republic](#), a small fascist state set up in Northern Italy after the [Allies](#) entered [Rome](#). The Salò Republic was in fact a [German puppet state](#) and most of its internal and external policies were dictated by German military commanders. Nevertheless, [Italian fascists](#) were allowed to keep the trappings of sovereignty. It was under these conditions that they organized the Congress of Verona, ostensibly for the purpose of charting a new political course and rejuvenating the Italian fascist movement.
- **Feudalism:** **Feudalism** was a combination of legal and military customs in [medieval Europe](#) that flourished between the 9th and 15th centuries. Broadly defined, it was a way of structuring society around relationships derived from the holding of land in exchange for service or labour. Although derived from the Latin word *feodum* or *feudum* (fief),^[1] then in use, the term *feudalism* and the system it describes were not conceived of as a formal [political system](#) by the people living in the Middle Ages.^[2] In its classic definition, by [François-Louis Ganshof](#) (1944),^[3] *feudalism* describes a set of reciprocal legal and military obligations among the warrior nobility revolving around the three key concepts of [lords](#), [vassals](#) and [fiefs](#).^[3]
- **Hydraulic despotism:** A **hydraulic empire** (also known as a **hydraulic despotism**, or **water monopoly empire**) is a social or government structure which maintains power and control through exclusive control over access to water. It arises through the need for [flood](#) control and [irrigation](#), which requires central coordination and a specialized [bureaucracy](#).^[1] Often associated with these terms and concepts is the notion of a *water dynasty*. This body is a political structure which is commonly characterized by a system of hierarchy and control often based on class or caste. Power, both over resources (food, water, energy) and a means of enforcement such as the military are vital for the maintenance of control.

Yorum

Yukarıda İktisat Biliminin tarihsel yapısı olmakta, birey hakkı yine gözölmeyen örnekler sunulmaktadır.

Civilizations

A developed hydraulic civilization maintains control over its population by means of controlling the supply of water. The term was coined by the [German-American](#) historian [Karl August Wittfogel](#) (1896–1988), in his book [Oriental Despotism](#) (1957). Wittfogel asserted that such "hydraulic civilizations"—although they were neither all located in the Orient nor characteristic of all Oriental societies—were essentially different from those of the Western world.

- **Inclusive democracy:** **Inclusive Democracy (ID)** is a project that aims for [direct democracy](#); [economic democracy](#) in a [stateless](#), moneyless and marketless economy; [self-management](#) (democracy in the social realm); and [ecological democracy](#).

The theoretical project of Inclusive Democracy—as distinguished from the political project on which the ID movement is based—emerged from the work of [Greek-born political philosopher, economist, activist](#) and former [academic Takis Fotopoulos](#), in the book *Towards An Inclusive Democracy*, and was further developed by him and other writers in the journal *Democracy & Nature* and its successor *The International Journal of Inclusive Democracy*, an [electronic journal](#) published by the International Network for Inclusive Democracy.^[1] In other words, the theoretical project of ID is a project emerging in Political Philosophy and the History of ideas about social change (see e.g. [Marxism](#), [Social Ecology project](#), the [autonomy project](#), the Inclusive Democracy project, etc.). On the other hand, the political project of ID (as any political project for social emancipation) is a project emerging in the History of social struggle (e.g. along [socialist movement](#), [autonomist movement](#), [classical \(direct\) democracy movement](#), etc.).

- **Mercantilism:** **Mercantilism** is a national economic policy designed to maximize the trade of a nation and, historically, to maximize the accumulation of gold and silver (as well as crops).^[citation needed] Mercantilism was dominant in modernized parts of Europe from the 16th to the 18th centuries^[1] before falling into decline, although some commentators argue^[2] that it is still practised in the economies of industrializing countries in the form of individual rights.
- **Mutualism:** **Mutualism** is an [economic theory](#) and [anarchist school of thought](#) that advocates a society with free markets and *occupation and use* property norms.^[1] One implementation of this scheme involves the establishment of a [mutual-credit bank](#) that would lend to producers at a minimal interest rate, just high enough to cover administration.^[2] Mutualism is based on a version of the [labor theory of value](#) holding that when labor or its product is sold, in exchange it ought to receive goods or services embodying "the amount of labor necessary to produce an article of exactly similar and equal utility".^[3] Mutualism originated from the writings of philosopher [Pierre-Joseph Proudhon](#).
- **Network economy:** The **network economy** is the emerging economic order within the [information society](#). The name stems from a key attribute - products and services are created and value is added through [social networks](#) operating on large or global scales. This is in sharp contrast to industrial-era economies, in which ownership of physical or [intellectual property](#) stems from its development by a single enterprise. Business models for capturing ownership rights for value embedded in products and services created by social networks are being explored.
- **Non-property system:** A **Non-property system** is the name of an [economic system](#) appearing in the futuristic fictional books and short stories by [Iain Banks](#) called the [Culture series](#), in which there is no concept of [property](#). No individual or group is given superior rights to control any particular [resource](#). The system is maintained by agreement within the society to encourage normative behaviors governing resource creation and distribution, conflict resolution, and support and protection of the elderly, infirm, and children. Within this system, there is no incentive to own resources aside from personal possessions because owning resources would serve no social function and cannot be sold for money in a market.

- **Palace economy:** A **palace economy** or **redistribution economy**^[1] is a system of economic organization in which a substantial share of the wealth flows into the control of a centralized administration, the **palace**, and out from there to the general population, which may be allowed its own sources of income but relies heavily on the wealth redistributed by the palace. It is an archaic form of **trickle-down economics**, traditionally justified on the principle that the palace was most capable of distributing wealth efficiently for the benefit of society.^{[2][3]}
- **Participatory economy:** **Participatory economics**, often abbreviated **parecon**, is an **economic system** based on **participatory decision making** as the primary **economic mechanism** for allocation in society. In the system the say in decision-making is proportional to the impact on a person or group of people. Participatory economics is a form of **decentralized economic planning** and **socialism** involving the **common ownership** of the **means of production**. It is a proposed alternative to contemporary **capitalism** and **centralized planning**. This economic model is primarily associated with political theorist **Michael Albert** and economist **Robin Hahnel**, who describe participatory economics as an **anarchist** economic vision.^[1]
- **Potlatch:** A **potlatch** is a gift-giving feast practiced by **indigenous peoples of the Pacific Northwest Coast of Canada** and the **United States**,^[1] among whom it is traditionally the primary **economic system**.^[2] This includes the **Heiltsuk**, **Haida**, **Nuxalk**, **Tlingit**, **Makah**, **Tsimshian**,^[3] **Nuu-chah-nulth**,^[4] **Kwakwaka'wakw**,^[2] and **Coast Salish** cultures.^[5] Potlatches are also a common feature of the peoples of the Interior and of the Subarctic adjoining the Northwest Coast, though mostly without the elaborate ritual and gift-giving economy of the coastal peoples (see **Athabaskan potlatch**).
- **Progressive utilization theory** (PROUTist economy): **Progressive Utilization Theory** (Prout), also known by the acronym **PROUT**, is a **socioeconomic** and political theory developed by philosopher and spiritual leader **Prabhat Ranjan Sarkar**.^{[1][2]} The theory is based on his holistic outlook of life.^{[3][4]} It is a system of governance^[5] that is inspired by **capitalist** and **socialist** thought, as well as Sarkar's own ideas. It aims to be **economically progress** and improve **social development**.^{[3]:1} The theory is inline with Sarkar's **Neohumanist** values which aim to provide "proper care" to every being on the planet, including humans, animals and plants.^[6]
- **Proprietism:** The rise of an independent workforce was documented by **Daniel H. Pink** in his 2001 book *Free Agent Nation: The Future of Working for Yourself*. Depending on the precise definition of an independent worker, reports on the topic estimate this type of worker to be somewhere between thirty and forty percent of the entire workforce in the **United States**, and analysis of the data reveals the trend to be rising.^{[1][2]} The ideology and term proprietism originated in the **blogosphere**, initially in 2012 by Nick Wilson of proprietism.com and then was further developed from 2013 onward by Paul Kurke of proprietism.com. **Sara Horowitz** has also acknowledged the rise of independent contract workers, and has encouraged the movement by creating the **Freelancers Union**, a **non-profit organization** for free agents.
- **Social Credit:** **Social credit** is an **interdisciplinary distributive** philosophy developed by **C. H. Douglas** (1879–1952), a British engineer who published a book by that name in 1924. It encompasses **economics**, **political science**, **history**, and **accounting**. Its policies are designed, according to Douglas, to disperse economic and political power to individuals. Douglas wrote, "Systems were made for men, and not men for systems, and the interest of man which is **self-development**, is above all systems, whether theological, political or economic."^[1] Douglas said that Social Crediters want to build a new civilization based upon "**absolute economic security**" for the individual, where "they shall sit every man under his vine and under his **fig tree**; and none shall make them afraid."^{[2][3]} In his words, "what we really demand of existence is not that we shall be put into somebody else's **Utopia**, but we shall be put in a position to construct a Utopia of our own."^[4]
- **Socialism:** **Socialism** is a range of **economic** and **social systems** characterised by **social ownership** and **democratic control** of the **means of production**^[10] as well as the political theories and movements associated with them.^[11] Social ownership may refer to forms of **public**, **collective** or **cooperative** ownership, or to **citizen ownership of equity**.^[12] There are many varieties of socialism and there is no single definition encapsulating all of them,^[13] though social ownership is the common element shared by its various forms.^{[5][14][1]}
- **Syndicalism:** **Syndicalism** is a proposed type of **economic system**, considered a replacement for **capitalism**. It suggests that workers, industries, and organisations be systematized into confederations or **syndicates**. It is "a system of economic organization in which industries are owned and managed by the workers"^[1] Its theory and practice is the advocacy of multiple cooperative productive units composed of specialists and representatives of workers in each field to negotiate and manage the economy.

Yorum

İktisat Biliminin yukarıda şekilleri neden bireysel olarak uygulanmamaktadır, işte soru ve sorun buradadır.

Comparative economic Systems

Comparative economic systems is the subfield of economics dealing with the comparative study of different systems of economic organization, such as **capitalism**, **socialism**, **feudalism** and the **mixed economy**. It is widely held to be founded by the economist **Calvin Bryce Hoover**.^[1] **Comparative economics** therefore consisted mainly of comparative economic systems analysis before 1989 but switched substantially its efforts to comparison of the economic effects of the transition experience from **socialism** to **capitalism**.^[2] It is a part of economics which is the study of gaining knowledge concerned with the production, consumption and transfer of wealth. It is based on the collective wants of the population and the resources available that initially create an economic system. The performance of the economic system can be measure through the gross domestic product, that is it will indicate the growth rate of country. Normative judgments can be made as well by asking questions like whether the gap of the distribution of wealth and income and social justice. Theoreticians regularly try to evaluate both the positive and normative aspects of the economic system in general and they do so by making assumptions about the rules of the game governing utility-seeking. It is comparatively easy to predict the economic outcomes when the economic system of

the country has either a perfect competition or has a perfect planning economic system. With those types of the economic systems, it is easy to offer policy guidance.^[3]

Key Roles In Economic Systems

[Ethics](#), [politics](#) and [culture](#) play an important roles in determining the performance of systems. Common cultures may prohibit or restrict individual's satisfaction, ultimately changing of the rule of the economic game while on the other hand, competitive societies may abuse of the economic system and over-stimulate self-seeking. [Marxist](#) culture of the 1930s, which associated markets with labor exploitation, obligated Stalin to adopt administrative command planning, and inhibited reform until attitudes softened under Khrushchev a quarter century later.^[4]

Yorum

Etik, Politika ve Kültürel yapı İktisat Bilimini etkiliyorsa, neden bireye göre etkilene dikkate alınmamaktadır.

Merit of Economic Systems

There is no unity about right and wrong economic systems. Each type of economic system can be compared, based on a set of factors but generally there is not a general agreement about which economic system is more right than the other. Hence, there is no single standard that is able to evaluate indisputably the merit of the economic system. Even though, facts can be gathered and models can be built to discuss the economic performance of a country, it cannot prove that any system is the best. With the proper guide, it is enables to do normative assessments, that is measuring the potential, the moral and ethical reasoning of an economic system. Systems can be measured relative to the achievement of the rivals and normative assessments can be done based on statistics of the living standard, the gap of income and wealth distribution and the level of unemployment. The modeling of comparative economic is strongly affected by the perceptions on which accepted cultural, political and ethically motives are the most predominant as well as the importance of the demand and supply side factors. There are three school of thoughts. The first one are comparativists rely on what extent does the economy rely on the market and the degree of government intervention. Others stress on motivation. Finally, most are more concerned with the interplay.

Yorum

İktisat Biliminin amacı bireyin mutluluğu olması gerektiği ve bu açıdan doğru veya yanlış yaklaşım yerine, bireye uygun olanın gerçekleştirilme çabası uygulanmalıdır.

Etik ilk aşamada “doğru nedir” sorusu ile ilkeler ve uygunluk boyutu ve sistemler dikkate alınırken, ikinci aşamada da “ne yapmalıyım” irdelemesi ile karar verilmelidir. Karar izlem ile değiştirilebilecek, keizen denilen devamlı iyileştirme içinde olunmalıdır. Devletin rolü burada danışmanlık, destek ve zarardan koruman, bireyin haklarını ekonomik Farklılık boyutu ile tüm bireylere yaygınlaştırmak olmalıdır.

During the Cold War

The comparative study of economic systems was of significant practical and political significance during the [Cold War](#), when the relative merits of capitalist and communist systems of economic and political organization were a central topic of political concern. One of the most important early contributions was the [calculation debate](#) regarding the assertion of [Ludwig von Mises](#) that a system of central planning could never work because the information generated by a price system would never be available to planners. One response was the advocacy and partial implementation of systems of [market socialism](#).

The World Economy after the Cold War Despite huge economic inferiority, countries like Germany and Japan were at the brink of complete success before the World War II. However, due of having a small army force and a lack of military weapons, put an end to the success that were previously within their grasp during the first period of the war. Economic Systems' fundamentals changed drastically during the second period of the war. Military forces grew to be of much importance than the gross domestic product or the population of a country. Countries that had a powerful military force could take risks and absorb the cost of mistakes and gain quantitative superiority against countries that had powerful economies but less arm-force.

After 1989

With the fall of Communism, attention shifted to problems of [transition economies](#). With a handful of exceptions, all currently existing systems are [capitalist](#) in orientation, though the substantial economic role of the state supports the alternative view that the [mixed economy](#) has emerged as the dominant form of economic organisations.

Even in the absence of substantial differences between countries, the comparative study of economic systems of resource allocation is of considerable value in illustrating the implications of alternative methods of resource allocation, including markets, households, centralised allocation and custom.

Yorum

İktisat Bilimi Soğuk Savaş nedeniyle bireyler baskı altında tutulurken, bağımsızlık boyutu ile civil liberties, birey hakkına dönüş zamanıdır. Gerçi gerek globalleşme gerek globalleşmeden kendilerini savunmak için korumacılık duvarı ve ekstra ücretlendirme yaklaşımı da beraberinde gelecektir. Etki, tepkiyi doğuracaktır.

Soru neden bireye özgü farklı Ekonomik Farkındalık temelinde yapılanmaya gidilmediğidir. Bunun en zor tarafı mutlaka bu tarzda düşünen eğitilmiş uzmanın olmamasıdır diye düşünülebiliriz.

Kültürel Bakış Açısı ile İktisat

Kültürlere göre de iktisat boyutu anlam kazanmaktadır. Temel olarak kültürleri oluşturan iktisat ve teknolojik yapı, sistemdir.

Kültürel yapı, tarihsel gelişim veya bir olgusal boyut ile birbirinden geçiş olarak ele alınmamalıdır. Bir takımı tutmak, bir kabile, klan kültürü yapısında olmaktır. İnanç yapısında olmak ile yaratıldığına inanmak boyutu farklıdır. Her kültür bu nedenle terminolojiyi değiştirme ile yapıyı farklı boyuta taşımaktadır. Abd/ibadet fiili, eski İbranicede çalışarak değer üretmektir. Dolayısıyla Abdullah, Allah'ın değeri iken, anlam kul ve köleye değiştirilmiştir. Sorumluluk bireyde ise o zaman kul ve köleyi modern hukuk yapısında cezalandıramazsın. "Eslemna" kavramı itaat eden iken, inanmışlığın bilince ulaşması ve yerleşmesi ile oluştuğu ifadeleri açık ve nettir. Bu nedenle kültürler kelimeleri kendi algılarına göre değiştirerek inançlarda da bir dokunulmazlık boyutu getirmektedirler.

Değişim esastır ve bunun gelişim boyutunda olması beklenir. Gelişim anlamı başka kültürel modele geçmek olarak algılanmamalıdır. Gelişim amacı birey, insan ve insanlık olmalı, ilkelerde etik boyutta olanlar geçerlilik kazanmalıdır.

Kültürel Parametreler

Kültür Parametreleri (5'li yumak; Encyclopaedia Britannica, 2005)

- Sosyal Organizasyon
- Ekonomik sistem (& çevresel etkenler)
- Eğitim
- İnanışlar ve yönetim
- Gelenek ve hukuk sistemi

Kültür Parametreleri (8'li yumak; Güvenç B. Kültürün ABC'si, 2002)

- A: Aile yapısı, sosyal organizasyonlar, soy, akrabalık
- K: Kaynaklar: Gelenek, töreler, uygulamalar
- Ç: Çevre: Yerleşme yerleri, coğrafi konumu, doğal yapı
- E: Eğitim: Sanat, bilgi ve öğretim/ eğitim
- D: Din/Devlet: yönetim, sosyoloji, hukuk sistemi
- İ: İnsanlar: Birey, inanışlar, psikoloji
- Y: Yerleşimin yapısı, köy, kent, yapılanma
- T: Teknoloji: Üretim, tüketim, ekonomik yapı

Kültür Tipleri

- Avcılık – Göçebelik Kültürü
- Tarım Kültürü
- Endüstri Kültürü
- İleri teknoloji Kültürü
- Birey Hakkı Öncelikli/Bilişim Destekli Kültür
- Gelecek Kültürel Yapı (Etik ve Estetik)

Kültürleri Etkileyen, Değişimine Neden olan Teknolojik Devrimler

- A) **Ateşin kullanılmaya başlaması:** Doğa ile mücadelenin tersine döndürülmesidir. İnsan doğayı kullanmakta ve tüm hayvanlar dahil korktuğu kalmamaktadır. Kısaca doğayı tahrip etmektedir.
- B) **Tarımın başlaması ve hayvanların evcilleştirilmesi:** Bitkilerin toplanmasından, hayvanların avlanmasından yetiştirilmesine geçiştir. Artık daha fazla besin üretimi ile daha kalabalık yapılanma zamanıdır.
- C) **Sapanın kullanılması:** Masif üretimin yapılma işlemidir.
- D) **Makinenin güç olarak kullanılması, endüstri devrimidir:** Kara saptandan pulluğa geçiş, büyük toplumsal gücün ve endüstrinin oluşmasına neden olmuştur.
- E) **Bilgisayarların bilişimde kullanılması:** Normal olarak bin işçi çalıştıran fabrikalarda 200 yönetsel eleman gerekirken, bunu 1-2'ye indiren sistemattir. İmkânsız boyuttaki hesaplamayı otomatik hale getirip, üstün teknolojinin gelişmesini sağlamıştır. İleri teknoloji toplumdaki bilgi edinme ve kullanmayı toplumsal boyuta getirerek, farklı bir oluşumun gelişmesine neden olmuştur.
- F) **Etiksel yapı:** Toplumdaki bu sınırsız globalleşmeyi ve güç yönetimini dengeleyecek, etik ve estetiğin hâkim olacağı, artık kurum, kurul ve sistemler değil, birey ve bireyin hakları üstünlük kazanması beklenmektedir. Avrupa Konseyi Kararında 2008-2010 yapılanmasında da artık birey hakları korunacaktır. 2005 Türk Ceza Kanunu'nda da ilk Maddesinde kişi hak ve özgürlükleri öne alındığı gözlenmektedir.

Kültür Etkileşimi ve Değişimleri

Her toplum veya topluluk çeşitli kültürel etkileşim altındadır. Bunlar:

- a) Kültürleme (enculturation = eğitim/sosyalizasyon),
- b) Kültürel yayılma (diffusion = maddi ve manevi değerlerin yayılması),
- c) Kültürleşme (acculturation = yeni katılımla karşılıklı değişim),
- d) Kültürlenme (culturation = etkileşim sonunda yeni yapılanma),
- e) Kültür şoku (culture shock = uyum sağlamadaki sorunlar),
- f) Zorla kültürlenme (trans culturation = zorla değişim),
- g) Kültürel özümseme (assimilation = kültürel egemenlik altına girmek),
- h) Kültürel değişme (cultural change = değişim).

NOT: Eğitimin kültürlenme olarak önemi ve yeri yukarıdaki kültürel değişimi yerine kültürel gelişim ve insanlık boyutuna getiren ve insanlığı sağlayan parametreler içinde açık olarak görülmektedir. En hızlı ve etkin yöntem olarak görülmektedir.

BAŞLICA KÜLTÜR TİPLERİ VE ÖZELLİKLERİ

Kültürel Özellikler, Ekonomik Bakış Açısından

Eğitimin kültürel yapıdaki yerini vurgulayabilmek için, kültür tiplerinin özellikleri incelenmelidir. Sosyal toplumsal yapının sosyal antropolojik karakterleri sunulmaktadır.

1. Toplayıcı, Kabile/Kurum ve GÖÇEBE KÜLTÜRÜ: İnsan olarak tanımlanmayan Homo erectusların 4 milyondan fazla bir süredir Dünyamızda gözlendiği belirtilmişken, gerçek veya modern insan denilen “Homo sapiens, sapiens” türünün 130-170 bin yıl önce var olduğu saptanmıştır. İnsan ilk olarak Afrika Nil üst vadisinde gözlenmiş ve temelde bireysel olsa bile ufak gruplar şeklinde kümeleştiği ve daha sonra bir toplumsal yapı oluşturduğu ortaya konulmuştur.

Dünyamız, 25bin Yıl önce Cebelitarık Boğazı kapalı, Akdeniz kapalı havza ve 470 metre deniz seviyesi altında bazı göllerin olduğu alandır. Afrika Sahra Çölü olan yer o zamanlar Muson Yağmurları gibi yağışlı alan ve göller bulunmakta idi. Buzullar da Akdeniz kıyısındadır. Daha sonra Dünya 2 derecelik bir kayma ile ısınmış, buzullar erimiş ve Akdeniz 470 metre dolmuş, Boğazlar açılmış, Karadeniz 250 metre kadar yükselmiş ve kıyıda yerleşenler yok olmuştur. Karadeniz diplerinde kalıntılar bilinmektedir. Afrika yerleşim

yeri olmaktan çıkması ile Mısır Bölgesinden üç kol ile dağılım gözlenmiştir: 1) Kafkasya'dan Asya ve Avrupa'ya, 2) Anadolu Bölgesine ve 3) Arabistan kıyısından Okyanusya ve Çin Bölgesine göçler olmuştur.

Göçebe, hayvanları ile yayla ve ovalarda otlatan topluluklarla, çingene grupları tanımlanabilen, Suriye Savaşı nedeniyle 10 Milyon insan çeşitli yere göçmüşlerdir. Bunlar varlıklarını devam ettirmeyi götüktükleri için bu kültürel yapıda olmakta, sonra değişmektedirler. Bulgaristan'dan göçen Türkler'de de aynı yapıda iken, değişme oluşmuştur.

Futbol kulüpleri de bir bakıma göçebe kültürü (toplayıcı) yapısındadırlar. Tarikatlar, klanlar, grupların tümü de bu yapı içindedirler. Bazı siyasi partilerin yapısında buna benzemektedir.

- **SOSYAL ORGANİZASYONLAR:** Aile: Aile yapısı yerine, içinde bulunduğu kümenin yapısı önemlidir. Birey toplumu bütünleştireni korumakla yükümlüdür. İnsan yapısı: Aile İnsanın temel yapısı güç üzerine kuruludur. Gücün her türlüünü elinde bulunduran toplumun lideri, buna uyanlarda toplumun neferleridir. İnsan yine insanlara hizmet etmelidir. Sağlam ve güçlü olmayanın yaşaması tartışmalıdır. Acımasız bir varlık savaşı vardır. Birleştirici unsur, ırk, cinsiyet, inanç veya bir somut gerekçe olmalıdır. Siyah, zenci, Afrika Kökenli gibi yaklaşımlar ile Kafkas soyundan gelenler arasında oluşan boyut bu kabile zihniyetinden gelmektedir.
- **EKONOMİK SİSTEM ve ÇEVRESEL ETKENLER:** Teknoloji: Tarihsel yapıda teknolojileri avcılık üzerinedir. Zamanımızda ise kabadayı davranışlar ve kaba sert ifadeler ve giyinimler geçerlidir. Her bir efe kendine özgü bir değişim içindedir. Bu kültürü değişime uğratan unsur, teknolojilerini sağladıkları ekonomik yapıdır. Ekmek kapısı için girdikleri iş ve aldıkları eğitim kültürel yapılarını değiştirmekte, kendilerine göre bozmaktadır. Zamanımızda arabalarla taşınma, cep telefonları ile haberleşme ve televizyon ile tüm dünyayı izleme olanağı ile yapısal aynı kalsa bile farklılaşma görülmektedir. Kendi topluluğunun varlığı yine ön plana çıkarılmaktadır. Aşiretleşme eğilimi temel birleştirici olmaktadır. Çevre: Çevre kirliliği tanımı kavranamaz. Bozulmuş çevre terk edilir. Yeni yerleşime gidilir.
- **EĞİTİM:** Beceri ve işlev kazanmak üzerindedir. Topluma yararlı olmayan dışlanır. Yoksun olan veya sakat, engelli olanlar ise yaşlı olanlar, prematürel de doğaya terk edilip, kısaca desteklenmez, devlet bakım ve sağlık giderlerini koşullu olarak sağlar, başka tanımlama ile ölmesi beklenmelidir. Çalma, güç kullanma gibi bireysel veya kümeleş davranışlar beklenmelidir. Belirli bir işte çalışabilmeleri zordur. Bağımsızlığı tercih ederler. Bu açıdan belirtilen anlamda eğitim onlar için gereksizdir. Beceri öğretmeyen eğitim kötü eğitimidir.
- **İNANISLAR ve YÖNETİM:** Ahlak: Aile Bireysel değil, kümeleş ahlak anlayışı vardır. Gecekonduardaki yapıda da gördüğümüz gibi, kendi içlerindeki hoş görü bu yapının diğer kültürel toplumlar içinde varlıklarını sürdürmeleri için, gerekli koşuldur. Başkalarına açılma veya onları kabul etme daha azdır. İnanışlar: İnanışlar kümelere göre değişkendir. Davranışlarına göre bir inanış geliştirirler. Temel tek bir tabularını tanımlamaktadırlar. Kahramanlar yaratılıp, onun uğruna ölmek temel bizden-sizden yapısının belirtisidir. Dini ibadet görevleri gibi algılama gözlenebilir. Bu durumda çok katı kalıpsal inanışlar gözlenir. İnanışları, kendi toplumunun varlığı için gerekli görülmesi durumunda bu yaklaşıma giderler. Yönetim: Devletin yapısından çok, kendi kümelerine yardım veya destekleyenler geçerlidir. Kümelere etki yapan birçok görüş, militan bir yapıda bir topluluk elde edebilir. Terörizm açısından etkin yapı sağlanabilir. Demokrasi kavramı anlaşılmazdır. Yönetim güçtedir.
- **HUKUK SİSTEMİ ve GELENEKLER:** Yasal yaklaşımlar: Aile Kendi aralarında mal paylaşımı hırsızlık gibi nitelenemez. Kümenin reisi, kümenin bilgini, kümenin sosyal olarak hâkimi, cezalandırıcısı ve bakıcısı vardır. Sanat: Sanat kaba ve destansıdır. Güce yönelen sanat geçerlidir. Sözel ve sohbet geçerlidir. Toplumda bireylerin ferdi çalgı çalması ve ortak neşesi geçerlidir. Şairlerin bu yapıdan kurtuluş özlemlerini dile getirmeleri durumunda farklı bir yaklaşım gözlenebilir. Şarkılar genellikle tek kişinin solo olduğu, diğerlerinin eşlik ettiği yapıdadır. Sanat bir kişi ve olayı yüceltmek içindir.

Yorum

İktisat Biliminin tek bir yorumu olabilir, onun da o kabilenin yüceltilmesi ve kalkınmasıdır. Bir şirket kalkınmak ve gelişmek için her yolu mubah görür ve başkalarının üstüne basarak büyürse, bu kültürel yapıdadır. Kurumsal kültür denilen boyut bu kültürün parametreleridir. Etik ilkeler, bizden ve sizden olmaya göre değişir ve farklı uygulanır. Bizden olana indirim,

diğerlerine de artırım vardır. Eğitim bunları öğrenme yöntemidir. Kısaca diktatörlük modelleridir, seçimle gelmesi onları demokrat yapmaz. Demokraside muhalefet ötesi, Kabile/birey vardır ve klanın hakkını korumak, gözetmek ve desteklemek gereklidir. Etnik yapılara veya mesleki olarak gazetecilere hürriyet ve haklar gibi kavramlar olması Kabile Kültürünü gösterir.

Başlıca Ekonomik sistemler: Her bir cins, ırk, politika, kabile veya kurum, kuruluş altında olanların bu yapıda olduğu gözlenmelidir. Topluma hizmet olsa bile, özellikleri kendi içlerinde kapalı olmaları, ekonomilerini de içte sürdürmeleridir. Kapitalist sistem yanında, dikta veya belirli bir lider şeklindekiler de aynı yapıdadır. Bireyin görevi kendi kabile / klan / kurum / tarikatını korumak ve gözetmektir ve tüm ekonomik model bunun içindedir. Kendi içlerinde fiyatlarda %30 indirim, yapancılarda ise %50 gibi oranında artış görülmekte, çift fiyat uygulaması vardır.

2. TARIM, GELENEK KÜLTÜRÜ: Yerleşik yapıya geçme ile kabile simgesi toprak, vatan ve kale şeklinde oluşmuştur. Birliktelik ile iş birliği ve eşgüdüm zinciri ile örf, adet ve gelenek boyutu öne çıkmaktadır. Göçebe kültüründe bu boyut lider ve simgelere özgü iken, kahramanlar ile yapılırken, tarım kültüründe asırlar içinde olan ve değişimi çok yavaş yapılandırma ile oluşmaktadır.

- **SOSYAL ORGANİZASYONLAR:** **Aile:** Aile yapısı temel unsur olmuş olsa bile, geniş aileler veya geniş ailelerle oluşan imaj geçerlidir. Akrabalık önemlidir. Köy veya kasaba bireyleri ortak dertleşecek veya ortak korunarak gözetilecek bireylerdir. Aile topluma, köyüne, vatanına insan yetiştiren bir kaynaktır. Aile bütünlüğü, sülale zinciri önemli yer tutar. Her ailenin bir çay yapışı vardır ve gelenek olarak devamlılık esastır ve başka alenin çayı da içilmez. Akraba evlilikleri temel güdülen prensiptir.
İnsan yapısı: İnsanlar köyüne hizmet esasına göre yetiştirilirler. Kişi kendi grubundan olanları korumak, gözetmek zorundadır. Vatan hainliği gibi hemen ithamlar hemen ortaya çıkacaktır. Çeşitli yapıda sıkışmış insan ortadadır. Hukuk sistemi de kendi toplumun esaslarına göre verilir.
Sisteme uyan mutlu olduğunu zannedecektir. Ancak bu grupların çekişmesine düşecektir. Bu açıdan demokrasi ortaya çıkmıştır. Atina demokrasisinde toplumun %5'i bundan yararlanır, %95'i ise kul veya köledir. Endüstri kültüründe bu oran %100 olmuştur. Bu yapıda her insanın farklı kastı, farklı statüsü vardır. Herkese her hak verilemez. Haklar statü seldir. İnsanı var eden içinde olduğu toplumdur. Toplum geçerlidir. İnsan toplum için kendini feda etmelidir. Mahalle Baskısı tanımı tarım kültüründe aktif geçerlidir.
- **EKONOMİK SİSTEM ve ÇEVRESEL ETKENLER:** **Teknoloji:** Ekonomik yapı tarımdan elde edilen ürüne göre değişmektedir. Karadeniz Bölgesinde mısırın kültürdeki yeri ile İç Anadolu'da buğdayın rolü aynıdır. Tarihsel yapıda teknolojileri farklı olsa da benzer özellik göstermektedirler. Her kişinin kendine özgü bir değişimi varsa da köyünün simgelerini taşır ve bundan dolayı memnundur. Bu kültürü değişime uğratan unsur, teknolojilerini sağladıkları ekonomik yapıdır. Ekmek kapısı için girdikleri iş ve aldıkları eğitim kültürel yapılarını değiştirmekte, kendilerine göre bozmaktadır. Bu açıdan televizyon veya benzeri kültürel etkileşim yapan şeyler zararlı kabul edilir. Ekonomik açıdan sadece gelir gelmeli, yapıları değişmemelidir. Tarıma dayalı olmasa da memur statüsünde de olduğu gibi, kişiler yaptıkları işlevler ile tanınırlar ve ünlenirler.
Çevre: İçinde oldukları çevre evrenin merkezidir. Her şey orda başlar ve orada biter. İçinde oldukları ortam yüceltilerek en üst düzeye çıkarılır. Yerleşim: Üretim kaynaklarına göre insanlar toplanmakta, şehir içine yerleşmeler bile mahalle kültürü ve belirli örf, adet ve geleneklerle ayrışma esastır.
Zamanımızda tarım ve hayvancılığın gerilemesi ile şehirleşme, kısaca endüstri kültürünün yaygınlaşması beklenirken, şehirler birçok ve birlikte farklı kasaba olmuş, memur yapısındakiler de bir bakıma tarım kültürü özelliğine geçmişlerdir. Şehirler köyleşmiştir ve endüstri farklı olsa bile, tarım kültürü temelinde bireyler ve sosyal yapılar oluşmuştur. Tarım değil, memur yapısında oluşan bireyler gözlenmektedir.
- **EĞİTİM:** **Eğitim:** Eğitimin temel amacı eski kültürel yapı, örf ve adetlerin öğrenilmesidir. Tipik bir memur yetiştirme zihniyeti hâkimdir. Doğrular ve yanlışlar vardır ve tartışılmaz. Diploma geçerlidir. Eğitim tüm topluma yönelik değil, belirli bir kesimi kapsar. Herkes eğitim almamalıdır. Tüm bireyler eğitilirse toplumun dengesi değişecektir. Eğitimde de kastlar vardır. En üst eğitilenler, daha az eğitilenler, işi yapanlar şeklinde gruplanırlar. İdarecilerin eğitim alması pek gerekmez. Onlar kendilerini doğal eğitilmiş

olarak görebilirler. İlköğretim tarzında toplumun örf, adet ve geleneklerini öğrenmek yeterlidir. EĞİTİM KLASİK TARZDA BİLGİ ÖĞRETMEKTİR. Bilgi öğretmeyen eğitim kötü eğitimidir.

- **İNANIŞLAR ve YÖNETİM:** Ahlak: Bireysel değil, köyün, çevresel oluşan ahlak anlayışı hâkimdir. Kalıplar ve görevleri yapmak önemlidir. Düşünme başka kişilerin işidir. Görev yapmak yeterlidir. Ahlak geleneklere saygı, büyüklere hürmet çerçevesinde toplanır. Atalarımız ne yapmışlarsa doğru yapmışlardır. İnanışlar: İnanışlar örf, adet ve geleneklerle bütünleşmiştir. Temel kaynaklar geçerli değildir. Kaynaklarda belirtilenler, inanıştaki Kutsal kitaplarda belirtilen kelimeler değiştirilerek, amire, örf'e uyum yapısına getirilmiştir, itaat et, düşünmeden yap, sadece kurallara uy getirilmektedir. Ataların uygulamaları temeldir. Ataların uygulamalarını öğretenler üstün kabul edilirler. Bizden-sizden kavramı, bizim devlet en güçlüdür ve bizler evrenin merkezimiz yaklaşımındadır. Yazılan değil, geleneklerin yorumu temel alındığı gözlenir. Yönetim: Bizden ve sizden vardır. Vatan, millet tanımlamasının ötesinde boylar, töreler ve gruplar kendilerini ötekilerden üstün gördükleri için, savaş kaçınılmazdır. Güçlü isen ötekini ortadan kaldırmak gerekir kuralı geçerlidir. Yönetim belirli bir kesimin elindedir. Demokrasi kavramı sadece belirli kesim için geçerlidir.
- **HUKUK SİSTEMİ ve GELENEKLER:** Yasal yaklaşımlar: Geleneksel kurallar ve yasalar önemlidir. Kişilerin hakları veya düşünceleri geri plandadır. Zaten büyükler kişileri gözetirler. Hukuk yasaların değil örf, adet ve geleneklerin üstünlüğü şeklinde uygulanmaktadır. Uluslararası yaklaşım varlığın sonu olacağı için, yabancılar düşman, yabancılaşma kabul edilemezdir. Sanat: Sanatın gelişmesi ile insanların bireysel varlığını ortaya çıkardığı görülmektedir. Buradaki sanatların daha ziyade bireysel ve el sanatlarına yönelik olduğu görülmektedir. Sanat bir şeyi yüceltmek için vardır. Bizden ve sizden kavramı daha net oluşturulmaktadır. Bu türde verilen siciller kişisel özellikler temelinde verildiği için hukuksal açıdan geçerli olması, sadece kendi ülkesi içindir, uluslararası nitelikte ise, bu sicili verenlerin cezalandırılması da gündeme gelebilir.

Yorum

İktisat Biliminin tek bir yorumu vardır, geleneksel değerlerin yüceltilmesi ve kalkınmasıdır, birey bunun için vardır.

Başlıca Ekonomik sistemler: Önemli olan prensipler ve kuralların olduğu, genel yapı ile sosyalist veya komin yapı temelinde olan ekonomik modellerdir. Birey değil, sistemler önemlidir. Bireyin görevi, tüm ekonomik modeller, sistem içindir. Sayın memur modelinde olduğu gibi “*ben yapmak isterim ama devlet buna izin vermiyor*” zihniyeti hakimdir.

Ekonomi belirli kesime akmakta, politika önemli boyuttadır ve bizden ve sizden şeklinde ayrışma vardır. Bizden olana %30 faiz, sizden olan ise %200 faiz gibi yaklaşımlar gözlenmektedir. Politikacılar sistemin savunuculuğunu yaparlarsa, sistem değişikliği adı altında yapıyı korurlarsa ancak lider olabilirler.

3. ENDÜSTRİ KÜLTÜRÜ: Burada para ve sermayenin çalışma veya teknolojiye yönelik kayması ile emir komuta zinciri bozulmuştur.

- **SOSYAL ORGANİZASYONLAR:** Aile: Aile yapısı Atasal köklerden uzaklaştığı için, çekirdek aile kavramı oluşmuştur. Geçim derdi önemli bir boyut olduğundan karşılıklı etkileşimler azalmış, karşılıklı dayanışma artmıştır. Bu durumda işçi ve işveren ayrı toplumsal bütünlük oluşturmuşlardır. Kömür işçileri ile demir madeni işçileri farklı gruplar oluşturmuşlardır. Orta sınıfın elde ettiği gelirleri tatil ve diğer gereksinim için kullanması ile birçok imkân aristokrasiden toplumun genel kullanımına açılmaya başlamıştır. Etkileşimler genişlemiştir. Köy veya kasaba yerleşimleri yerine, endüstri olan yerler, fabrika yanına, endüstri bölgeleri yanında olan şehirleşmeyi ve köyden illere göçü oluşturmuştur. Gecekondu kavramı oluşmuştur. Başörtüsü tipik endüstri ile gelenek kültürü çatışmasının simgesel boyutudur.
- **EKONOMİK SİSTEM ve ÇEVRESEL ETKENLER:** Teknoloji: Bilimin uygulamaya dönüşmesi, kısaca teknolojiye devrimin olduğu dönemdir. Bu açıdan tüm ekonomik ve sosyal yapı bu teknolojinin kullanımına göre yapılanmaktadır. Araba imal edilen bölge ile kömür işçileri veya demir üretim merkezleri tamamen farklılaşmakta ve şehirlerin imgesi olmaktadır. Bu açıdan simgeler, rozetler kişileri tanımladığı için önemlidir. Makineleşme ile medenileşme karıştırılarak,

teknolojik araçlara sahip olma ile gelişim eşleştirilmiş ve ekonomik yapı daha fazla üretim ve kullanıma yönelmiştir. **Çevre:** Kişi içinde bulunduğu ortamı benlik olarak benimsemeye başlamıştır. Dernekler, kuruluşlar, partiler veya rozetler önemlidir. İçindeki toplumun güçlenmesi için, oluşan yasalardan ve birlikteliğe dayanarak etkinliğini sağlamalıdır. Demokrasi kurulların yönetimi şekline gelmiştir. Demokratik kuruluşların etkinliği gözlenmektedir.

- **EĞİTİM:** En önemli dönemini yaşamaktadır. Bilgi temel unsur haline gelmiştir. Öğrenmek, daha çok öğrenmek gerekmektedir. Eğitim yaklaşımında geniş değerlendirme görülmektedir. Her birey eğitilememeli, eğitim alan kişi sosyal açıdan bir üst sınıf olmalıdır. Eğitilen kişinin dediği yapılmalı, hiyerarşik yapı önemli ve kurulmalıdır. Askeri sistem gibi üst altın daima yöneticisi ve etkileyicisi olmalıdır. En üst diplomayı almayan, profesör olmayan kişinin eğitimi iyi değildir.
- **İNANIŞLAR ve YÖNETİM:** **Ahlak:** Bireysel değil, kurul veya bağlı olunan kurum veya kurulun görüşü geçerlidir. Birey bunları öğrenmeli ve bunlara uymalıdır. Toplu dayanışma veya toplu bilinçlendirme geçerlidir. Kalıplar ve görevleri yapmak kurul veya kurumsal bazda önemlidir. Düşünme liderlerin işidir. Görev yapmak ve lidere uyum yeterlidir. Ahlak kurum veya kurullara saygı çerçevesinde toplanır. Atalarımız yerine liderlerimiz ne yapmışlarsa doğru yapmışlardır anlayışı gelmiştir. İnanışlar: İnanışlar bireyin içinde olduğu toplumun görüşleri ile ödeşmektedir. Çok farklı inanışlar gözlenmektedir. İçinde oldukları sınıf dinlerini yapılandırmaktadır. Bazı gruplar korkuları ile eski inanışlara daha fazla sarılmışlardır. Bizden-sizden kavramı, sağcı, solcu gibi bireylerin bağlı oldukları ekonomik yapılara göre oluşmaktadır. Milliyetçilik kavramı sosyallik yapısı içinde yeniden yapılanmıştır. **Yönetim:** Devletin en güçlü olduğu yapıdır. Bireyler devletin tanımladığı yapı içinde güçlenmeye çalışmaktadırlar. Partilerin en güçlü olduğu dönemdir. Demokrasi tanımı gücü ele geçirme şeklinde tanımlanmaya başlamıştır. Yasaların üstünlüğü vardır. Bireyler sadece o toplumun kölesi veya işçisidir. Görevler ve haklar çatışmaktadır. Görevler ön plandadır. Yönetim kuvvetler ayrılığındadır.
- **HUKUK SİSTEMİ ve GELENEKLER:** **Yasal yaklaşımlar:** Kurallar ve yasalar önemlidir. Kişilerin hakları veya düşünceleri geri plandadır. Zaten büyükler kişileri gözetirler. Hukuk yasaların üstünlüğü, bireyin hakları önünde devlet ve kurum/kurul hakları gelir şeklinde yapılanmaktadır. **Sanat:** Sanat düşüncesi amaca hizmet eden oluşumlara dönüşmüştür. Partiler etkinlik kurabilmek için sanatı bir araç olarak kullanmaya özen gösterirler. Sanat topluma hizmet ettiği sürece vardır. Sanat, sanat için değil, sanat toplum içindir.

Başlıca Ekonomik sistemler: Endüstri kolları ayakta kalabilmek için kendi aralarında bir güç birliği yapmadılar. Bunun sonucunda sosyal yapıda Demokratik Kuruluşlar (STK=Sivil Toplum Kuruluşları, Örgütleri) denilen yapılar oluşmakta, dernekler, gruplar belirli işlev temelinde birliktelik oluştururlar. Artık toplum yönetimi bunların elindedir. Siyaseti bunlar ile iş birliğinde olanlar yönetebilirler. Basın yolu ile doğrudan siyasetçilere karşı çıkıp, seçilmemeleri için çaba harcarlar. Temelindeki gerekçe ise ekonomik varlığın devamlılığıdır.

Bunların birbirine kırdırılması için yönetim karşı atağa geçer, kendine uyumlu yapı kurar ve destekler. Aynı daldaki işçiler 3-4 farklı sendika ile ayrışır. Ticaret birlikleri de aynı şekilde ayrışmaktadır. Endüstri kültüründe *işçisin, işçi kal* yaklaşımı ile bütünleşme oluşmaktadır.

4. YÜKSEK TEKNOLOJİ KÜLTÜRÜ: Burada bilimdeki gelişmeler ile teknoloji yüksek teknolojiye dönmesi, insan faktörü yerine robotların kullanılması ve artık üstün düzeyde ve amaca yönelik eğitimin gerekliliği ortaya çıkması ile bilgi ve diploma yeterli olmamaya başlamıştır. Kişiler daha fazla teknoloji kullanarak tanıya gitmeye başlamıştır. Laboratuvar sonuçları hekimleri yönlendirmiş ve mühendis hekimliği ortaya çıkmıştır.

Birey Hakkı Öncelikli/Bilişim Destekli KÜLTÜR: Bilgisayarların 1980 yılında Sinclair Z80 ile halkın kullanabileceği boyuta getirmesi ve Z81 ile 10 milyona yakın bir satış yakalaması ile AMSTRAT, COMMADORE gibi firmaların basit ama etkin makineleri piyasaya sürmeleri ve hemen her ailenin alması ile yeni bir veri değerlendirme dönemi başlamış oldu. Çocuklara oyun için alınan makineler, ufak dosyalama ve daktilo

gibi yazımlar ve bazı verilerin işlenmesi yapılması ile çocukların elinden erişkinlerin eline geçmiş ve uygulamalar ile sekreterlerin, muhasebecilerin demirbaşı olmuştur.

2025 yılında piyasaya sürmeyi hedeflediği modelleri 1982–1984 yılından sonra PS/2 adı ile aktif pazara süren IBM, kendisinin ana ve üstün makine prensibini de bozarak, ufak terminal şekline dönüştürdü. Hiçbir zaman ana makinelerin (AS 400) ortadan kalkmayacağı düşünülürken, sunucu/server ve müşteri/client yapısı ile hâkimiyet ile main fraimler ortadan kalktı veya çok kısıtlı firmalarda kaldı.

Çocukların bilgisayar oyunları oynamaları programcılığı geliştirdi. Mevcut dijital kotla haberleşme (FM modülasyonu takiben) yaygınlaşarak İnterneti doğurdu. Haberleşme geliştirdi ve veri kirliliği ortaya çıktı.

Sonuçta ileri teknoloji bilgisayarları kullanarak çok etkin ve vazgeçilmez hale gelmiştir. Bu kültür, sistematik eğitim programı ile değil, bireylerin kendi çabası ve hobisi şeklinde oluşmaktadır. Sistematik eğitimle boyutları çok gelişecek ve değişecektir.

- **Yüksek Teknoloji Yapısı ve SOSYAL ORGANİZASYONLAR:**

Aile: Aile yapısı ve kavramları tartışmaya başlanmış ve birey kendini özgür hissedebilmek için aile kavramını karşısına almaya başlamıştır. Bu yapı ile mutsuzluğun ve birçok hukuksal sorunların oluştuğu gözlenmiştir. Çocukların sağlıklı yetişmesi için anne kadar babaya da gereksinimi olduğu ve yetiştirme yurtlarının yeterli olmadığı, genetik baba veya anne kavramı yerine sosyal anne ve baba kavramları oluşmuştur. Artık tek başına çocuk büyüten anne ile baba kavramları olmaktadır. Bu oranın 2017 yılında Avrupa'da %45-65 oranına çıktığı gözlenmektedir. Nikâhsız ama sosyal aile kavramı gelişmekte ve sosyal yapı bu durumları hukuksal hak kapsamına almaktadır.

İnsan yapısı: İnsan yüksek teknolojiyi kullanması ile memnun olacak iken, daha fazla tenkit eden ve kendini ezilmişlik çemberinde hisseden, devamlı stres faktörünü ortaya çıkaran bireyler olmuştur. Stres tüm yaşamsal boyutta varken, ilk kez birey kendini yalnız gördüğü için stresin en yakın arkadaşı olduğunun farkına varmıştır. İnsan teknolojinin kaynağıdır. Kadın ve erkeğin ortak çalışması ve eşit eğitimleri gündemdedir. Sağlık koşulları emek açısından önemlidir. Nüfusun %50 ve üstü emekli olanları kapsar hale gelmiştir. Bireyin verimliliği etkin olmuş. Verimsiz olanların çalışmaması gündeme gelmiştir. Genetik ve kanser gibi yaşamın uzatılması önemlidir. Hastalıklar kontrol altına alınmış, sosyal, ruhsal ve toplumsal sorunlar önemli olmaktadır.

Kaynaklar: Bir an önce köseyi dönme fikri hâkim olmuştur. İnsanlar “BEN” demeğe başlamışlardır. Bir buluş yapma ile toplumda yüksek gelir ve düzey kazanma savaşı egemen olmuştur. Borsa oyunları egemen boyuta gelmiştir. Toplum kaynaklarını hızla tüketmekte ve hızlı bir yapısal döngüye girilmiştir. Bir apartmanda komşuların birbirlerini tanımaması bu kültürün bir boyutudur.

- **Birey Hakkı Öncelikli / Bilişim Destekli SOSYAL ORGANİZASYONLAR:**

Aile: Aile yapısında birey ve birey merkezli davranışlar ön plana çıkmıştır. Artık aile kavramı yerine bireyin sosyal yapıda yeri değerlendirilmektedir. Birey hakları önem kazanmıştır. Etik kurullar bireylerin haklarını korumak üzere gelişmişlerdir. Yasalar ve standartlar yerine bireylerin mutluluğu ve bireye göre yapılandırma öne çıkmıştır. Zarar ve haklar ön plana çıkmıştır.

İnsan yapısı: İnsan kendini bulma çabası içindedir. Bu açmazlık insanları umutsuzluğa itebilir. Gelecekte umutsuzluk kavramı yerine felsefe ve sanat kavramının gelişeceği düşünülmektedir. Bu sayede birey veri analizini ve sentezini kavradıktan sonra bu verileri güzelleştirme çabasına düşecek ve yeni bir kültürel yapıyı oluşturacaktır. İnsan artık toplumun önüne geçmiştir. Teknoloji insana hizmet için vardır.

İnsanlar birey olarak önem kazanmış. Sağlık boyutu önemli olmuş ve olgular bireyin hakları üzerine toplanmıştır. Nüfus genç ve yaşlı yerine üretken olmaya göre tanımlanmıştır. Eğitimli veya eğitimsiz olarak toplumsal katkıya göre bireysel önem öne çıkmıştır. Dinamik nüfus önemlidir. Yaşlı olanlarda fiktörel katkılar ve etkileşimler artmıştır. Sağlıklı yaşam ve yaşam kalitesi üzerinde durulmaktadır.

Kaynaklar: Tüm insanlığın kaynakları ortak olmuştur. Her birey evinden tüm dünyadaki verilere ulaşabilir hale gelmiştir. Bir hasta doktorundan daha fazla bilgi sahibi olabilecek durumdadır. Bilgi tekeli ortadan kalkmıştır.

- **Yüksek Teknoloji Yapısı ve EKONOMİK SİSTEM/Globalleşme:** Teknoloji: Devamlı daha üstün teknoloji geliştirmek ve uygulamak, teknolojinin kendi düşmanı haline gelmiştir. Daha iyi, en iyisi kavramları çatışmaya başlamıştır. İnsanlar teknolojinin kendi sorunlarını çözemediklerini görmeye başlamışlardır. Çevre: Çevre gelişmiş ve gelişmemiş yapılar tarafından hızla tüketilmiş ve çevre korumacılığı doğal olarak bu kültüre egemen olmuştur. Hızlı yönde teknoloji ülke sınırlarını geçtiği için globalleşme başlamıştır. Toplum globalleşmenin tarihte gözlenen emperyalizm olgusuna dönmemesi için bir nevi anti globalleşme başlamıştır. Ancak ülke sınırları ortadan kalkarak, ortak ekonomik payda, Avrupa Birliği, Amerikan Birliği gibi bölgesel iş birlikleri veya dayanışmaları gelişmiştir. Yerleşim: Belirli bir gelişim planı ile hat veya ağ şeklinde planlı bir yapılanma vardır. Teknoloji ulaşımı etkin şekle soktuğundan, evlerin şehir merkezinde kümelenmesi gerekli değildir. Marketler milyonlarca insanın ulaşabilmesini olanaklı kıldığından, çok gelişmiş ve tüm malzemelerin satışının yapılabilirdiği yerler olmuş, ancak internet satışı daha öne çıkmaktadır. Gecekondu faktörü özel yerleşim alanlarına dönüştürülmeye çalışılmış fakat gelen göçlerin fazlalığı nedeniyle zengin ve fakir arasındaki uçurum artmıştır.

Birey Hakkı Öncelikli/Bilişim Destekli EKONOMİK SİSTEM /

Globalleşmeye karşı Bireyselleşme: Teknoloji: Teknoloji artık teknolojiyi kavrayan ve kullanan bireyin, kendi benliğini oluşturması ile öne çıkmaktadır. Artık kullanan değil kavrayan ön plana çıkmaktadır. Teknoloji kullanarak birey olma bilincindeki eğitilmiş bir birey artık teknolojinin hedefidir. Müşteri memnuniyeti, bireyin haklarına yönelik teknolojinin gelişimi ve değişimi temel alınmaktadır. Avrupa yüksek teknoloji kültürel yapı için birlik oluştururken, Amerika Bireşik Devletler yapısını bilişim kültürel yumağına sokmaya çalışmaktadır. Bu açıdan etik ve bireyin hakları/hukukun üstünlüğü kavramının önemi buralarda daha öne çıkmaya başlamıştır. Zamanımızda bu yapı kendilerinde etkin iken, dünyanın diğer ülkelerine karşı olan davranışlarına yansımadağı gözlemlenmektedir. Çevre: Tüm dünya insanın çevresi olmuştur. Sınırlar kalmış, kâğıt para yerine sanal paralarla hisseler alınıp, satılmaktadır. Pazar Ekonomisinde para yerine kartlar kullanılmaktadır. Yerleşim: Bireyler evden, internet kanalı ile tüm dünyadaki malları evlerine kadar getirebilmektedirler. Sanal para ve kredi kartları ile alışveriş yapılabilmektedir. Yerleşim tüm coğrafik alanlara yayılabilir olmuştur. Doğaya dönüş gözlenmektedir. Evler ofis, işyeri şekline dönüşmüştür. Köye dönüş programları yanında yerleşimin doğaya yönelmesi, şehirlerdeki gecekondu baskısını azaltıcı etki yaratmıştır.

Ekonomik globalleşme ötesinde artık bireylerin korunması adı altında anti globalleşme yaklaşımları oluşturulmaktadır.

- **Yüksek Teknoloji Yapısı ve EĞİTİM:** Birey artık yüksek teknolojiyi bilen ve kullanan olmalıdır. Yüksek düzeyde hedefe özgü eğitim amaçlanmıştır. Aktif eğitim tartışılır ve kısmen uygulanır olmuştur. Çünkü eğitim, daha iyi eğitim, üstün eğitim, çağdaş eğitim kavramları birbirleri ile çatışmaya başlamış, hedef uygulamaya yönelik olması gerekirken, eğitim metodolojisi ön plana çıkmıştır. Ben şu davranışı kazandırıyorum yerine, ben şunları eğitiyorum (?) denilmeye başlanmıştır. Aktif eğitim bir araç değil, amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan işlevin öğretim olmasına karşılık, öğretim kelimesinin ortadan kalktığı, eğitim kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Yüksek Teknolojiyi kullanmayan kişi iyi eğitim almamıştır. İnsanın ilgilendiğine eğitim gerekir, matematik istemiyorsa eğitim yapılmaz.

Birey Hakkı Öncelikli/Bilişim Destekli EĞİTİM: Eğitim: Eğitim veren tüm kuruluşlar bu hızlı yapısal değişim içinde halen bocalamaktadırlar. Belirli bir bilgisayar lisansı veya programını öğretmenin amaç olduğunu sanmaktadırlar. Bunlar araçtır. **EĞİTİM VERİ ANALİZİ VE SENTEZİNİN ÖĞRETİLMESİ VE KULLANDIRILMASINA DAYANDIRILMALIDIR.** Aktif eğitim; yerinde uygulamalı aktif eğitim (mesleki beceriler kazandırma) ön plana çıkmaktadır. Aktif eğitim hedeflenen bir eğitim, amaç olamaz. Eğitim araç ise, sadece aktif eğitim değil, eğitimin tüm metotları kullanılmalıdır. Bu açıdan sadece tek tip yaklaşım ile hedefe varılamaz. Verileri yorumlayamayan, birey hakları ve insan boyutunda irdelemeyen iyi eğitim almamıştır.

- **Yüksek Teknoloji Yapısı ve İNANISLAR ve YÖNETİM:** Ahlak: Bireysel boyuta indiği gözlenmektedir. Kişi kendi varlığı etrafında inanışların oluşmasını istemektedir. Yüksek teknolojiyi kullanan kişi bilgiye ulaşmakta ve bilinçlenme durumu daha fazla belirginleşmektedir. Egosantrik yaklaşım yerine, ben kimim sorgusunun sorulduğu görülmektedir. İnanışlar: Din kavramı önemini azaltmıştır. Birey kendi ruhsal durumları için boşluğu dolduracak çeşitli inanışlara itilmiştir. Tarot falları ve astro önemli yer almaktadır. Bizden-sizden kavramı bizim kurum, bizim derneğimiz, bizim tarikatımız, bizim üyeliğimiz sizinkinden üstündür ve siz yanlış yapıyorsunuz ve sizi kurtarmak

gerekirse dönüşmektedir. Kurumun liderleri o kurumu yüceltmek ve korumak üzere iş başına gelirler. Tavizsiz politika izlemek hedefleridir. Eş güdüm ve konsensüs, toplum kendilerine uymakta ise geçerlidir. En büyük düşman aynı ürünü üretenler, aynı hizmeti verenler arasında olur. **Yönetim:** Devlet temel olarak standartlaştıran bir kurum yapısındadır. Her yaklaşım belirli bir standart içine alınmış ve ölçülebilir boyuta getirilmeye çalışılmıştır. Bu standartlar daha önce kuruluşlara göre iken, globalleşme ile devletin temel gücü bunları yaygınlaştırmak olmuştur. Bu malzeme standartları hizmet standartlarını oluşturmuştur. Daha sonra toplam kalite kavramı ile yönetsel standarda gitmiştir. Daha sonra olay müşteri kavramına sokularak müşteri memnuniyeti yaklaşımı ile devamlı düzenleme, iyileştirme (keizen) yaklaşımı ile süreç sürdürülmüştür. Görevler yerini bir bilen ferde bırakmaktadır. Yönetime kuvvetler ayrılığına ek olarak, demokratik kuruluşlar denilen kurum ve kurullarda etkin olmaktadır. Yönetim hukukçuların elindedir.

Birey Hakkı Öncelikli/Bilişim Destekli YÖNETİM: **Ahlak:** Bireysel boyuttur. Her birey bir peygamber gibi, dini ve inanışları değerlendiren bir kişi boyutundadır. Doğrular ve yanlışları artık kendisi arama veya en azından düşünme boyutundadır. Bu boyut gelecek etik veya estetik kültürüne yol açacaktır. **İnanışlar:** Her birey kendi inanışının farklı olduğunu anlamış ve artık kendisi bir din adamı veya felsefeci gibi yorum yapar hale gelmiştir. Bu yaklaşımları yapan kişileri belirli şekilde açıklayarak, izah ederek genel kavramlar içinde toplayacak öğretmenler yetişmediğinden, ortada medyada çeşitli kavramların saatlerce tartışıldığı ve bir amaca yönelmeden olay yönünden ele alındığı görülmektedir. İnanışlar uzman görüşlerin tek ve sabit olması nedeniyle kargaşaya itilmektedir. Her birey bir bakıma peygamber gibi nitelik kazanmaktadır. İnanış sayısı insan adedi kadar milyarlarca boyuta gelmiştir. Buna karşın bütünleşme vardır; örneğin hırsızlık hiçbir inanışta yoktur. Tüm inanışlar temelde aynıdır şeklinde hoşgörü ve toplayıcı, bütünleştiricilik giderek azalmaktadır. Ancak özellikle genç bireyler bu nadir lafları dikkatlice toplamaktadırlar. Ben-sen kavramı değişmekte, her bir durum bir olgu şekline dönüştürülmekte, işlev yanlışlar ve doğruları içinde bütünleşmekte ve tenkit edilmektedir (daha doğrusu yorumlanmaktadır). Her olgunun ayrı ayrı analizi gerekir. Bizden-sizden yoktur. Haklar başkaları lehine veya aleyhine yorumlanamaz. İdeolojiler (sağcılık, solculuk, tarikatlaşma, kurum ve kuruluşların üstünlüğü gibi) olamaz. Hiçbir standart bireyin mutluluğunun önüne geçemez. Standartlar müşteri memnuniyetine göre sürekli değiştirilmeli ve geliştirilmelidir. Değişim ve gelişim standardın önündeki temel unsurdur. Ancak belirli bir çıkış standardı olmadan gelişim ve değişimin olamayacağı unutulmamalıdır. Bilimsel yaklaşım ile değerlendirme temel unsurdur. Her şeyin olumlu ve olumsuz yanlışları vardır. Eğer amaç meyve yemekse, ortak paydada birleşmek gerekir. Yönetim: Yöneten erg büyük sıkıntı içindedir. Bu amaçla yasaları kullanarak baskısını arttırmıştır. Hukukun üstünlüğü kavramı ile bireyler globalleşen dünyada davaları kazanır hale gelmişlerdir. Globalleşme bireyselleşme boyutuna indirgenmektedir. **Devlet kavramı:** Avrupa Birliği veya İnsan Hakları kavramları arasına sıkışmıştır. Zarar ve haklar kavramları bireyin güvenlik ihtiyacını arttırmıştır. Kararının oluşması için danışmanlık önemli boyuttur. Hukuksal kurumlar yeni yapılanmasını oluşturamadan, devreye medya ve birçok fırsatçıların çıkması kaçınılmaz olmuştur. Standartlaşma ve bireyin hakları için oluşturulan bağımsız kuruluşlar ile bu kontrolü amaçlanmıştır. Yasalar değil bireyin haklarına dayalı hukukun üstünlüğü temeldir. Görevler değil haklar ön plandadır. Görevleri haklar oluşturmaktadır. Kesin doğrular ve yanlışlar yoktur. Olgu içinde doğrular ve yanlışlar vardır. Bu durum bilimsel temel ışığında analiz ve sentezle tanımlanır. Karar ancak birey veya işlev bazında görüşler (haklar) olgunlaştıktan sonra (yasaların değil, hukukun üstünlüğü temelinde) verilebilir. Kurallar, standartlar ve tüm sosyal yaklaşımlar olgu temelinde bireyselleştirmek üzere irdelenirler. Çözüme ulaşmak temel yaklaşımdır. Yönetim planlamacı düzeyinde kalıp, kuvvetler ayrılığını hukuksal etkinlikler oluşturmaktadır.

- **Yüksek Teknoloji Yapısı ve HUKUK SİSTEMİ ve GELENEKLER:** **Yasal yaklaşımlar:** Birey teknoloji mensesinde daha sıkıştığını görmüş, stress ile uğraşma boyutunda, kendine dönmeye başlamıştır. Toplum ile çatışmakta, birey olarak ayrıcalık istemektedir. Anlaşabildiği, sohbet edebildiği, dost diye tanımladığı kişiler kaybolmuş buna karşın karmaşık ve kalabalık içinde kaybolmuştur. Geliri hiçbir zaman istediği boyutta değildir. Amir olsa bile işçiden daha az para almaktadır. Doyumsuzluk bir gerçekliktir. Sanat daha yüksek teknolojik ile klasik arasındadır. Sanat stersi rahatlatma içindir.

Birey Hakkı Öncelikli/Bilişim Destekli HUKUK: **Yasal yaklaşımlar:** Kurallar ve yasalar bireyin hakları ve bağımsızlığı, kısaca hakların/hukukun üstünlüğü temelinden bakılmalıdır. Her birey doğal haklara sahiptir. Bu hukuksal yapı, gelecek etik ve estetik yapının değerlendirmesinde geçerli olacaktır. Teknolojinin uygulanmasında, doğru olan nedir? Yasalar ile özellikle bireysel olguyu durdurmak imkânsızdır. Sanat: Sanat giderek yüksek teknolojiyi kullanma ile birlikte sanatın püf

noktalarını öğrenmeye yönelmektedir. Fotoğraf çekmede belirli düzeyi yakalayan kişi, artık resminin içindeki anlamı kapmaya çalışmaktadır. Sanat, herkesin içinde gizli olarak bulunan bir parametredir. Güzel sanatı kavramak bile sanat yaklaşımıdır.

Başlıca Ekonomik sistemler: Yüksek teknoloji kullanan, yüksek sanat veya iş üretenler öne çıkmakta, onlar olmadan ekonomik ve sosyal yapı oluşmadığından temel dikkate alınan birey olmaktadır. Bir uçakta pilot olmadan uçak uçamadığı için pilot öne çıkmakta, ancak pilot hem grubun hem sistemin ve hem de toplumun menfaati yapısında olmalıdır. Tehlike anında ise tüm sorumluluk pilotta olmaktadır.

TCK İlk Maddesinde “ *Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir*” demektedir. Kişilerin hak ve özgürlüklerinin sınırı, a) kamu düzeni, toplum güvenliği ve barışını, hukuk devleti ile b) sağlık ve çevreyi korumak ve c) suç işlenmesini önlemek olarak ele almaktadır. Suç, yasalara aykırı davranış, olarak tanımlanmaktadır, özeti de zarar oluşturan ve oluşturma olasılığı olan, bireyin kişilik hakları da dahil olmak üzere, her türlü yaklaşımdır ki bireyin kendisine de zarar verme hakkı olamaz. Hiçbir kişi suç işleme hakkına sahip olamaz. Tüm ekonomik modeller bireyin hakları ve bağımsızlığı temelinde toplum ile bir haklarda dengenin kurulması esastır ki bunun ilkeleri etik kapsamda bulunmaktadır. Örf, adet ve geleneklerde bulanlar tarım kültürü yapısında olurlar.

GELECEKTE TAHMİN EDİLEN Ekonomik sistemler: Her bir birey kendi eğitimi ve becerisine göre belirli bir ekonomik destek yapılarak, ev ofisleri, mikroekonomi, fert kredisi, aile kredisi şeklinde yapı ile çoklu bir endüstriyel yapıya geçilecektir.

Kişiler evlerinin çatısında güneş enerjisinden elektrik üretebilecekler ve kendi kullanım fazlasını satacaklar, bahçedeki meyveleri ve sebzeleri de pazarlayabileceklerdir. Yetiştirdikleri özel cins olacağı için talep çekici olacaktır. Evde üretilen özel orkideler Pazar payı olacaktır. Her birey hem üretici ve hem tüketici sıfatını kazanacaktır.

Vergi kapsamı %5 altında olacak, işlevleri kullananlar ödeyecektir. Yoldan geçen yol parasını ödeyecektir. Tüm bireyler çalışsa veya çalışmasa da birer ücret alacak, işçilik, sosyal, askeri ücret kadar azami ücret boyutunda ortaya çıkabilecektir.

Tüm işlemlerde bilişim boyutu olacağından bireyler konulara bilgilenererek onay verecekler ve kendi verilerini de değerlendireceklerdir. Notların çoğunluğu kendileri tarafından verilecektir.

Temel hukuk yapısı zarar vermeme üzerine olacaktır.

ÜLKEMİZDEKİ VARSAYILAN KÜLTÜREL YAPILANMA

Birçok Avrupa ülkesinde sınırlı sayıda farklı kültürel yapıda insanlar vardır. Genel olarak Endüstri ve Yüksek Teknolojide olanlar hakimdir. Diğer kültürleri kendilerine göre üstün gördükleri bu kültür asimile edecektir ve kendilerine benzeyecektir varsayımı içindedirler. Ancak, gerçek bu şekilde olmamış, göçmen olarak gelen işçiler, yerleşmiş ve kendi benliklerini değiştirmiş ama ana yapıyı bozmamışlardır.

Zamanla oluşan bu toplum, ilk planda göçebe niteliğinde iken, ileri teknolojik kültüre uyum sağlayarak farklı bir yapı oluşturmuşlar ve “Almancı” tanımı ile bunu sosyal boyutta bir nitelik kazandırmışlardır. Almancılar kendi köyünde de aykırı olup, Almanya’da da kabul edilemez bir

sosyal yapıdır. Ancak, tümü sosyal ve kültürel yapıdır. Bu yapı Almanya’da iş sahibi olmuş ve Alman ekonomisini kalkandıran, ayakta tutun unsur olmuştur. Yurt dışına çıkarılması Almanya için bir yıkıntı olacaktır. Bu örnekte olduğu gibi, artık bireyler belirli kültürleri basamakla çıkmak zorunda değildirlere. Her kültürel yapı, yeni yapı içinde uyarılma ile varlığını devam ettirmektedirler.

Örnek olarak; kare ile dikdörken birbirlerine yakın iken, yuvarlak aykırıdır. Ancak dikdörtgenleri altıgen veya köşeleri düzletirseniz, yuvarlağı da köşeleme eklerseniz, çok gen yaparsanız, ortada birbirlerine benzeyen ama farklı bir sosyal yapı ortaya çıkar. Bunları da “sosyal zenginlik” olarak kabul edip, tüm Dünya ile birleşme olmasa da bütünleşme içine girerseniz. Kendi kültürel yapınızı sabit ve kalın şekle sokarsanız, ortada parçalanana, birbirlerine küs, hatta düşman bireyler yetiştirirsiniz ve giderek gerileyerek başka toplumların kulu veya kölesi şekline gelirsiniz.

Ülkemizde orijinal olarak çoklu kültürel yapı olmakta ve değişim değil uyarılma ile bütünleşme boyutu, kasabadan şehre göç ile belirginleşmiş, şehirler kasabalı şehirli yapıda oluşmuştur. Kültürle yumağı olup, partilerde bile saf bir ideolojik kültürel tanım kalkmıştır. Ancak çok sert yaklaşımların olması ve demokraside önemli olan yönetim değil, muhalefet olduğu göz ardı edilmiş ve hâkim olup, sistemi değiştirme öne çıkmıştır. Kültürel yapı bu açıdan karma bir geometrik model içindedir. Bu yapıda her türlü ekonomik model kendisine yer bulabilmektedir. Saf tanımlanan bir ekonomik sistem varlığından söz edilemez boyuttadır.

Zenginliği Tanımla

Eğer zenginliği bol paran, mal ve mülkün olduğunu sanıyorsan, aldaniyorsun, çünkü bankada bol parası olan onu değerlendirmedeği sürece hiçbir anlamı olmayacaktır. Etkinlik, verimlilik ve kullanılabilir olmadıktan sonra maddi imkanların anlamı olmayacaktır.

Kısaca ekonomi değer üretmektir, tamamen kendi başına, kendi emeğinle yaratılan bir değer. Eserlerin ve çocukların diyorsan, onlar kendi başlarına ayakta durdular, sen sadece destek, yardımcı olabilirsin. Eşin de bir tercih olarak, eğer senin gönlünde sevgi var ise bir anlamı olacaktır.

Kısaca tüm oklar ve yöntemler kendine, kendi benliğine dönmektedir. Sevgi odağı, kaynağı öncelikle kendin olmalısın, soyut kavramlar yanında maddi olarak ta, elbet sen bir ortamda oldun, oluştu ama bu ortamdaki tercihler sana aitti, başkası ancak sana destek ve yardım edebildi, eğer yapabilmiş ise. En büyük karşı çıkan, seni baltalayan temelde sana ibret olarak, yapmaman için yol gösterdi.

Ekonomik Farkındalık bu açıdan kendin, kendi benliğin olmaktadır. Kısaca birey, ancak Evrene bakan kendin olduğu için ilk başta o birey sen/benim. Yarattığın değer, sen/benim.

Sorun bu değerinin etkin, verimli ve kendisi başta, tüm yakın, uzak kişilere etkileşmesi, öncelikle sevgisinin dağılması gereklidir. Ne zaman dersin, bu anda, bu zaman diliminde olmalıdır.

Tüm ekonomik modeller işte buraya devreye girerek, sana terzilik yapıp, sana uygun elbiseyi önce öngörmeli, planlamalı, sağlamalı, sonuçta da giydirmeli ve beğeni durumuna göre gerekirse iyileştirmeler yapmalıdır.

Senin bir ekonomik potansiyelin var, gel bunu insanlık, etik ve başta kendin olmak üzere iyilikler ile, paylaşım ile kullanmalısın. Zaten kullanıyorsun, sadece Farkındalık altında, bilinçli ve inanarak yapmak gerektiğini algılamalıyız.

Zenginlik değer yaratmak, değere anlam katmak, sanat boyutuna getirmek ve insanlık boyutuna getirmektir. Olayı maddi ve parasal yöntem bakmak ve açıklamak değer kavramı ile terstir. Para araç olmalı, amaç olmamalıdır.

Mikro Ekonomi, Aile Ekonomisi

Konu mikro-ekonomi olarak el alınabilir ama birey ekonomisi konusunda bilgi ve becerili olmadığı için, onun kendisinin gelir üretebilmesi için danışmanlık, destek ve başka kaynak olarak yardıma gereksinimi olabilir. Başlıcaları:

- Düşünce, görüşlerini yazabilir ve bunları internet kanalı ile yayımlayabilir. Halen Facebook ve Whatsup kanalıyla bu şekilde yayınların olduğu görülmekte, ancak bunların ekonomik boyuta çekilmesi ile ekonomi sistemi oluşacaktır.
- Sekreterlik, bilişim girişleri yapabilirler. Terminalerde data girişleri yapabilirler. Tez veya tercüme yapabilirler.
- Danışmanlık yapabilirler. Bir firma veya kuruluşa danışmanlık yapılabilir. Sistem organizasyonu gibi yaklaşımlarda çalışabilirler. Buranın elemanı değil, Ev ofisi/Home-ofis olarak ekonomiye katkıları olmalıdır.
- Buluşlarda bulunabilirler. Birçok engellinin özellikle cihazlarda bazı başarılı buluşları olduğu bilinmektedir. Bu açıdan farklı bakış, üçüncü göz denilen bakış sahibi olabilirler.
- Eğitici olabilirler. Uzmanlık alanları yanında bazı özel çalışmaları ile öne çıkarak, Koçluk yaklaşımlarını bağımsız olarak, evden yürütebilirler, sınav yapabilir, sınavda gözetmen olabilirler.
- Televizyonda hazırlama ve yayınlarda katkıları olabilir. Reklam ve diğer yaklaşımlarda, sadece okuyucu olan bir spiker yerine, katkıda bulunan engelli spiker olunması gözlenen bir boyuttur.
- Yönetici danışmanı olabilirler. Yöneticilere bağımsız görüş bildiren bireyler olabilirler. Amerika Birleşik Devletleri Başkanları görev süreleri sonunda Devlet Danışmanı olmaktadır.
- Sanat ile uğraşabilirler. Şiir, el sanatları veya resim, müzik gibi uğraşlar yaparak, bunlardan gelir temini ile ekonomik boyut oluşturabilirler.
- Rehberlik hizmetleri uğraşı alanı olabilir. Bilgi ve becerilerini rehber olarak etkin sağlayabilirler.

Bunların hepsi yapıldığı ve mevcut olduğu belirtilebilir. Farkındalık Ekonomisinde bireyler kendilerinin uğraşı ve ilgisine göre, belirli uzmanlaşmış birimlerin katkısı, desteği ve hazırlanması ile ekonomide katkı sağlayabilirler. Her işe göre ekonomik sistem farklı olabilir. Hayır işleri basit anlamda sosyalizm, birey sanat eserleri de kapitalist yöntem içinde olacağı belirgindir.

Bu kişiler zaten gelirlerini başka kanallardan temin ettikleri, özellikle engelli desteği veya emekli oldukları göz önüne alındığında, bu işler talebe göre olacak ve götürü usul ile, gelirden ödeme yöntemi ile değerlendirme yapılacaktır. Bu bireyler için özel internet siteleri kamu destekli olarak oluşturulmalıdır. Bu açıdan bunlar farklı ekonomik modellerin içinde

değil, özgün ve bireye özel yapılar ile oluşturmalıdır. Bireye Özgün Farkındalık Ekonomisi Tanımı bu alanda kullanılmaktadır. Bireyin yaptığı ekonomik işlevin ne, nasıl olduğu konusunda bilgi sahibi olması, açıklanması ile bilinçli olması finansal farkındalık denilse de burada işlenen boyut farklı bakış açısıdır.

Bir tarihsel örnek verilecek olunursa (Kaynak: Celal Bayar ile yapılan sohbetten alınmıştır); İzmir Fuarında Atatürk karma ekonomi modelini anlatmış ve Devlet politikası olmuştur.

Şeker Örneği: 1840-1899 yıllarında yeterli teşvik olmadığından kurulmamıştır. Not; balın şekerden daha ucuz olduğu dikkate alınmalıdır. Şeker, ithal edilen bir ürün olarak hazineye vergi olarak gelir sağlıyordu ve kullanım oranı düşüktü. Şeker pancarı daha az kazançlı olması yanında, yetiştirecek tarla, özel çapalama traktörü, sulama, pancar fidesi/tohumu, fabrika, yanında makine destek fabrikası gibi sermaye dışında alt yapı gerektirmektedir. Uşak Terakki Ziraat TAŞ Nuri Şeker desteği le kuruldu ve 1923 yılında kuruldu, 1926 yılında işletmeye açıldı. Vergi kaybı olduğu, kazanç kaybı ileri sürülmüş ve bu sermayenin karşılığının gelemeyeceği belirtilmiştir. Tüketici oluşması ve kaynağı sağlayan bankanın bunun batması ile iflas olacağı belirtilmiştir. Atatürk “*Millete güven olmaz ise hiçbir sistem yapılamaz*” vurgusu ile devam edilmiştir. Burada birey ve banka kredisi ile devlet desteği ile oluşmuştur. Sonra Devletleştirilmiş, daha sonra da özelleştirilmiştir. Burada bireysel olarak şeker ile yapılan tatlı, çubuk veya eskiden yapılan incirle birlikte tatlıları üretilerek satılması düşünülmeli, katma değer yaratılan ürünlere yönlendirilmelidir. Mısır şurubu hakimiyeti kırılmalıdır.

Amaç şeker üretmek değil, şeker katkılı ürün modellerini oluşturmaktır. Bunlar bireysel deneyim, buluş ve yaklaşım ile olabilir. Türk Tütünü makine değil el ile toplama, bireysel çaba isterken, üretim yüksek teknoloji gerektirir. Bunun gibi mikro ve makro bütünleşmeli ve birey işin içine çekilmelidir. Şekerli yiyecek, tatlı, reçel ve çubuk gibi boyutlar için bireysel buluşlara, gurmelere gereksinim açıktır.

Bireyselleşmiş Ekonomi-Individualized Economy

Her bireyin bir ekonomik boyutu olduğu ve bunun farkındalığında olarak, farklı işlevler ile birlikte veya bütünleşmesi gündeme gelmelidir. Aşağıda karşılaştırmalı olarak belirtilmektedir. Farkındalık Ekonomisi ise bir proje değil, bireyin ekonomik boyutunun oluşması anlamında ele alınmaktadır. Kişinin bir proje sunması değil, kişi doğrudan bir ekonomik değer olarak ele alınmasıdır. Bu açıdan ayrışmaktadır. Bireysel projelerin mutlaka birkaç denetimden geçtiği gözlenmektedir. Farkındalık Ekonomisinde ise mutlaka yapmalı, genişleme, gelişim ve boyutları ise duruma göre yapılması, ancak mutlaka olmasıdır. Bir rakam olarak “sıfır” dan sayısız oranda fazladır. Burada bir rakamının yaratılması amaçlanmaktadır.

Types of projects – competitive and individual projects

https://www.poig.2007-2013.gov.pl/English/Strony/Types_of_projects.aspx

Pursuant to Article 28 (1) of the amended Act of 6 December 2006 on the Principles of the Development Policy Making, the support under the Programme Innovative Economy, 2007-2013 may be granted for the following projects: 1) Competitive, 2) Systemic, 3) Individual

Competitive projects

The projects are selected as a result of an open or closed project contest announced and conducted by particular Implementing Authorities (2nd level Intermediate Bodies) which is responsible for implementation of a given measure. Selection of these projects is performed with respect for the principle of disclosure and access to information according to the criteria of project selection adopted by the Programme Monitoring Committee (the document is available in the section Programming Documentation). ...

System projects

These projects concern co-financing of implementation of public tasks specified in separate provisions. ... In the event of implementation of system projects, all institutions indicated above, function as beneficiaries.

Individual projects

Individual projects are investments of strategic significance for the Programme implementation, indicated by the Managing Authority, after the recommendation of the competent Intermediate Body, according to strategic criteria approved by the Programme Monitoring Committee.

Individual projects are undertakings whose implementation is important and justified concerning the implementation of the strategy of a given sector or area and which contribute to a large extent to achieving objectives of a priority axis a given projects is implemented under.

Placing the project on the list is only a conditional declaration of its financing and is connected with guarantying funds for its implementation within the project budget. These projects will not be subject to content procedure and will not apply for the funds under the content procedure. The project implementation will depend on fulfilling the selection criteria approved by the Programme Monitoring Committee, requirements concerning documentation and implementation readiness as well as acceptance of the application for support with annexes required by the MA.

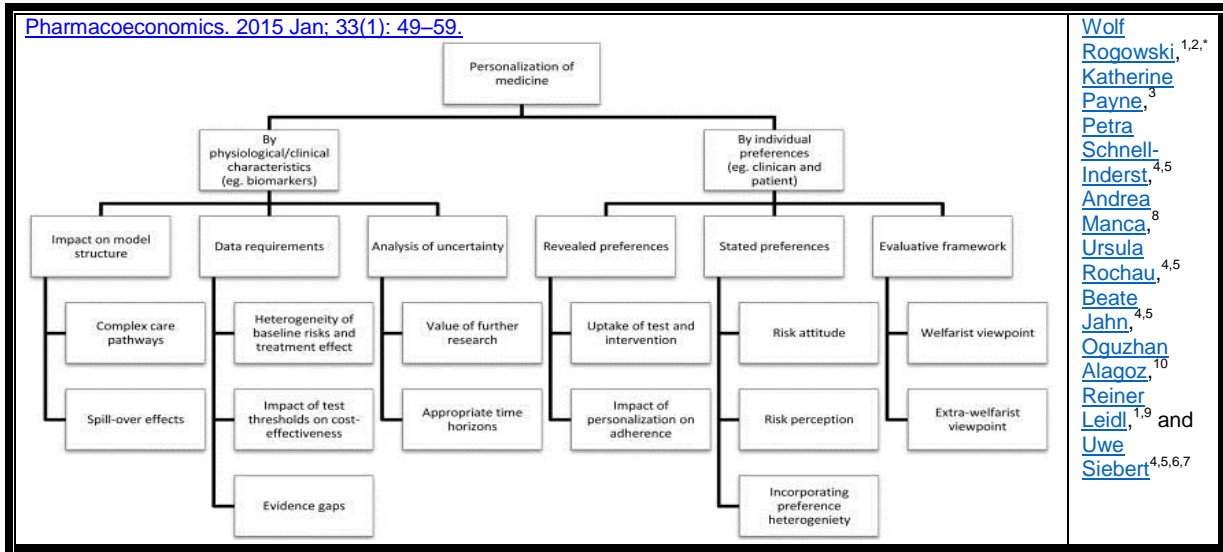
The detailed principles of submission and implementation of individual projects are defined by provisions of the Minister of Regional Development within the scope of single monitoring system of individual projects pursuant to Article 28 (1)(4) of the Act of 6 December 2006 on the Principles of the Development Policy Making.

The list of individual projects is subject to social consultations and is finally approved by the MA.

Yorum

Hekimlikte de her hekimin bireyselleşmiş bir yaklaşımı vardır. Bunun ekonomik değerlendirmesi aşağıdaki yayında belirtilmektedir. Sağlıkta ekonomi olmayacağı, bireyin fizyolojisinin dengede tutulması ve fizyopatolojisinin engellenmesi, oluşmaması öncelikli olarak ele alınmalıdır. Bu açıdan her bir durum, kendi içinde, hekim (hastaya yaklaşım/uygulama yapan sağlık ekibi) tarafından öngörülmelidir. Bir yaklaşımın dayanakları, uygulama eylemi ve sonraki elde edilen sonuçlar bunu belirtmelidir. Aşağıdaki makalede irdeleme boyutlarının çok yönlü olduğunu göstermek amacı ile sunulmaktadır.

Concepts of 'personalization' in personalized medicine: implications for economic evaluation

Şekil 1: Structured overview of methodological issues in the economic evaluation of personalized medicine/Kişiselleştirilmiş Tıp yaklaşımında yapılanmış genel bakış metodu

Sonuç

Geçmiş tarihsel ekonomik sistemler, modeller yerine gelecek yapılanmaya göre ekonomik yapılanmadan söz edilmesi bir farkındalık boyutu olmalıdır.

Birey temelli ekonomi olmalı, devlet ancak %2,5 kadar bir vergi almalı, sosyal yapılanma ve sigorta için %2,5 kesinti ile maksimum %5 vergi olabilir. Tüm ekonomik yapılanma, hizmet gerekçesi ise, onu kullananlar ödemelidir. Fiyatlandırma temelinde ise misli ile ödeme yasal olmamalıdır.

Tüm insanların insan olarak hakları karşılanmalıdır. Ücret kavramı ise minimum bazal günlük geçinme indeksi olabilir. Her bireye özel gelişim sermayesi verilerek, bireysel home ofis açabilmeli ve işsiz değil, iş alamayan boyutunda olmalıdır. Sanat ile uğraşması, el emeği, akıl kullanması ile geçinimini sağlayabilmelidir.

Tüm inançlar zarar oluşturmadıkça karışılmaması olmalıdır. Hukuk yapısında genel ilkeler esas olup, bunun özeti de zarar vermeme olmalıdır. Bireyler kanunlar aleyhine dava açabilmelidir. Meclisin çıkardığı yasalara iptal davası açılmalı ve bireysel olsa bile yasa düşürülebilmelidir. Gerekçe de bu yasa benim aleyhimdedir demek yeterli olmalıdır.

Artık tarihsel ekonomik sistemler değil, bireyin hakları ve güvenliği, bağımsızlığı, özelliğini korumak ve gözetmek esasında dayanak ve destek olma, yapılanma modelleri yorumlanmalı ve üzerinde çaba sarf edilmelidir.

Oruç temel olarak ekonomik olmanın, insanın kendi benliğinin dengelenmesi olması gerekirken, açlık korkusu ile fazla yemek, fazla yemek olunca onu başkasına vermek ve toplu yemeklerde yenilmeyen yemekler gibi durumlara da neden olabilmektedir. Ekonomi öğretisi iken tam tersi olabilmektedir. Yaşamak için yemek ile yemek için yaşamak ikilemine sokmanın anlamı olamaz, her ikisi de dengelenir. Az ama, dengeli olarak yeterli ve etkin olanları, istediğini, beğendiğini yemelisin. Gurmeler örnek gösterilebilir ki onlar şişman değildirler.

Ekonomik Farkındalık açısından, artık yeni kombine bireyin temelinde olan iktisat modelleri ve sistemleri üzerinde yoğunlaşma zamanıdır.

Bunun nasıl yapılacağı konusunda bir görüş sunulabilir. Yapılanma; 1) Özel sektör, 2) Kamu sektörü yanında 3) Vakıf yapısı incelenmelidir.

Vakıf birey şeklinde de oluşabilir. Vakıf yapısında bir amaç oluşturulmalıdır. Burada amaç mevcut olanlar olması gerekmez, bir olasılıkta olabilir.

Aynı şekilde araba imalatında da yapı, net gelirin paylaşımı ötesinde, belirgin oranının da sermaye olarak ayrılmasıdır. Kısaca her ürün sonrakini destekleyecek ve gelişim ile değişime açık, keizen modeli ile yapılanma, ARGE süreklilik kazanacaktır. Yapı işlet ve devret kadar, hizmet alım sözleşmeleri önemli gelişimsel katkı sağlayacaktır.

Örneğin; Bir yaşlı adam geçmişini anlatmak istemektedir. Bu kişiye teyp sağlanır. Bunu bir uzman toparlar, elektronik çözümlenme ile daktilo haline getirilir ve internet kanalı ile pazarlanır. Ücret 5 Türk Lirası olması ile, gelirden pay çıkarılacak grup 3 kişice sermaye payıdır; a) yazar, b) sekreterlik/bilişim, c) toplayan uzmandır ve dördüncü boyut olarak sonrakine sermaye olmasıdır. Burada satışa göre paylaşım oranı da belirli oranlarda ele alınarak yapılabilir. Bir anda binlerce kişinin hayat hikayesi oluşacaktır. Engelli olan bireyin düşüncelerini öğrenmek isteyen binlerce kişi olabilecektir.

Bir gezisini albüm hale getirmek isteyen kişi, fotoğraflarla, görülenleri birleştiren kısa yazı, şiirler ile albüm oluşmuş olacaktır.

NOT: Unutulmamalıdır ki, sorunu olan, kusur ve engelli bireylerin, anomalili, prematüre nedeniyle gelişimsel kısıtlılığı olanların tüm ekonomik sermayeleri kendileri olacak, fikirleri, düşünceleri ve görüşleri, karşılaştıkları ile, bunların yayın/internet kanalı ile oluşturmaları ile gelir ve topluma katkıları olabilecektir. Küçük Prens'in (www.neoldu.com) dediği gibi "... benim gülüm sizin her birinizden çok daha önemlidir çünkü ben onu suladım ve onu ... korudum, ... onun şikâyetlerini, övünmelerini dinledim ve bazen de suskunluklarına katlandım çünkü o benim gülüm. Gülünü bunca önemli kılan, uğrunda harcadığın zamandır benim gülüm çok mükemmel olmayabilir ama, o benim gülümdür" örneği gibi, bu yaşadıklarım benim hikayemdir, bana özgüdür diyebilecektir. Ayrıca fikirsel katkılar ile, senaryo ve korku ve dramatik boyutlarla Spielberg boyutu oluşabilecektir. Eşitlik ve insanın kazanılması, insancıl boyutlar Ekonomideki Farkındalık ile oluşabilecektir.

Bunun şu anda oluşturma bedeli 2000TL bulmaktadır. Mutlaka bir kolaylık ve kaynak sağlanmalıdır ve bu borç şeklinde kısa vadeli olmamalı, bir sistem içinde, gelirden ödeme şeklinde uzun vadeli bir destek şeklinde yapılmalıdır.

"Yalnız ve tek başına çalışmalarım ile kendi kazandığım paranın tadı bir başka çıkmaktadır" felsefesi Farkındalık Ekonomisinin özeti olsa gerek.